

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra geografie

Bakalářská práce

Sociálně-populační rozvinutost periferních, semiperiferních a střediskových sídel okresu Prachatice

Vypracoval: Jakub Červík

Vedoucí práce: doc. RNDr. Jan Kubeš, CSc.

České Budějovice 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum:

Podpis studenta

Poděkování

Rád bych poděkoval panu doc. RNDr. Janu Kubešovi, CSc. za vedení mé bakalářské práce, trpělivost, ochotu a cenné rady, které mi věnoval v průběhu zpracování.

ČERVÍK, J. (2020): Sociálně-populační rozvinutost periferních, semiperiferních a střediskových sídel okresu Prachatice. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, katedra geografie, 54 s. + přílohy.

Anotace

Tato bakalářská práce je zaměřena na hodnocení sociálně-populační rozvinutosti odlehlostních typů sídel v okrese Prachatice. Nejprve jsou vymezena sídelní střediska s různou hierarchií (mikroregionální města a nižší sídelní střediska – velmi malá města, městyse a střediskové vesnice) na základě předem určených podmínek a poté jsou odstupňována podle počtu druhů sledovaných služeb, počtu obyvatel, počtu spojů veřejné dopravy a dojížděky za prací a studiem. Mikroregionálními městy se staly Prachatice a Vimperk. Jako nižší sídelní střediska byla určena 2 velmi malá města (Volary, Netolice), 3 městyse (Vlachovo Březí, Čkyně a Husinec) a 11 střediskových vesnic. Periferní sídla řešeného území jsou ohraničena na základě příliš dlouhé doby strávené ve spojích veřejné dopravy (30 a více minut) při cestách z periferního sídla do nejbližšího mikroregionálního města, případně na základě příliš malého počtu spojů veřejné dopravy směřujících z periferního sídla do mikroregionálních měst. Sousední periferní sídla vytvářejí periferní oblasti. Sociálně-populační rozvinutost je indikována pomocí 8 ukazatelů. Sídla s hodnotami v posledních kvartilech hodnot ukazatelů se vyznačují nedostatečnou sociálně-populační rozvinutostí. Nejvyšší sociálně-populační rozvinutost vykazují mikroregionální města a suburbánní sídla kolem těchto měst. Periferní sídla a oblasti mají nejnižší úroveň sociálně-populační rozvinutosti, ale byly mezi nimi rozdíly dané jejich příslušností do nižších sídelních středisek a zapříčiněné aktivním managementem obcí těchto periferních sídel.

Klíčová slova: okres Prachatice, periferní sídla, periferní oblasti, sídelní střediska, sociálně-populační rozvinutost

ČERVÍK, J. (2020): Socio-population development of peripheral, semi-peripheral and central settlements of the Prachatice district. Bachelor thesis. University of South Bohemia, Faculty of Education, Department of Geography, 54 p. + attachments.

Annotation:

The bachelor thesis is focused on evaluation of socio-population development of settlement remote types in Prachatice district. Firstly, settlement centers with different hierarchies are defined (microregional towns, and lower settlement centers – very small towns, town-villages and central villages) on the basis of predetermined conditions and then they are graded according to types of monitored services, population, number of public transport connections and commuting to work and study. Prachatice and Vimperk became Microregional towns. As lower settlement centers were determined 2 very small towns (Volary, Netolice), 3 town-villages (Vlachovo Březí, Čkyně and Husinec) and 11 central villages. Peripheral settlements are determined on the basis of long time spent in connection with public transport (30 minutes or more) when traveling from a peripheral settlement to the nearest microregional town, possibly on the basis of too few public transport connections from the peripheral settlements to the microregional towns. Neighboring peripheral settlements create peripheral areas. Socio-population development is indicated by 8 indicators. Settlements with values in the last quartiles of indicator values are characterized by socio-population development problems. Microregional towns and suburban settlements around these towns have the highest socio-population development. Peripheral settlements and areas have the lowest level of values of the socio-population development, but there were differences between them due to their affiliation to the lower settlement centers and due to the active management of the municipalities of these peripheral settlements.

Key words: Prachatice district, peripheral settlements, peripheral areas, settlement centres, socio-population development

Obsah:

1. Úvod	7
2. Cíle a hypotézy práce	9
3. Literatura	11
3.1. Střediskovost sídel v odborné literatuře.....	11
3.2. Perifernost sídel, obcí a oblastí v odborné literatuře.....	14
3.3. Rozvinutost sídel a obcí v odborné literatuře.....	18
4. Charakteristika okresu Prachatice ve vazbě na řešenou problematiku	20
5. Metodika práce	28
5.1. Vymezování sídelních středisek různé hierarchické úrovně.....	28
5.2. Vymezování periferních, semiperiferních a suburbánních sídel.....	31
5.3. Vymezování periferních oblastí a jejich typologie.....	32
5.4. Vyhodnocování sociálně-populační rozvinutosti sídel a periferních oblastí.....	32
6. Hierarchie, perifernost a rozvinutost sídel okresu Prachatice	35
6.1. Hierarchie sídelních středisek.....	35
6.2. Periferní, semiperiferní a suburbánní sídla.....	39
6.3. Periferní oblasti a jejich typy.....	42
6.4. Sociálně-populační rozvinutost periferních, semiperiferních, suburbánních a střediskových sídel.....	43
6.5. Sociálně-populační rozvinutost periferních oblastí.....	46
7. Závěr	49
8. Odkazy na literaturu	51
9. Přílohy	54

1. Úvod

Jako téma své bakalářské práce jsem si zvolil problematiku rozvinutosti periferních a dalších sídel okresu, ve kterém bydlím – okresu Prachatice. V bakalářské práci se věnuji především vymezení sídelních středisek s různou hierarchií, vymezení periferních, semiperiferních a suburbánních sídel a ve výsledku hodnocení a porovnávání sociálně-populační rozvinutosti uvedených typů sídel.

V minulém roce se na katedře geografie věnovaly této problematice kolegyně Holíková (2019) – v okrese Znojmo, Chvojková (2019) – v Jihočeském kraji a Podlešáková (2019) – v Plzeňském kraji. V této bakalářské práci, na rozdíl od výše uvedených, byl důraz kladen na sídelní úroveň, nikoliv na úroveň obcí. O téma bakalářské práce jsem se zajímal proto, že pocházím z Prachaticka, konkrétně z Ostrova a chtěl jsem vědět, jak moc je území Prachaticka periferní a polarizované. Stejně téma zpracovává ve své bakalářské práci kolegyně z ročníku Barbora Houdková, která ale řeší Klatovsko.

Okres Prachatice se nachází při státní hranici s Německem a Rakouskem. V rámci České republiky je tento okres periferně položený (makroregionální periferie). V tomto okrese najdeme dvě vyšší sídelní střediska – Prachatice a Vimperk. V řešeném okrese se nacházejí rozsáhlé periferní oblasti s periferními (odlehlymi) sídly, zejména v horské části Šumavy, které jsou značně vzdáleny od Prachatic a Vimperka. Tato periferní sídla zde často strádají již od poválečného odsunu Němců a jejich nedostatečného dosídlení. Na druhou stranu se ale mnohá z těchto sídel stala středisky rekreace a cestovního ruchu. Velkou změnou, která ovlivnila tato sídla, bylo otevření hraničních přechodů na bývalé Železné oponě pro běžné obyvatele – na hranicích s Bavorskem a Horním Rakouskem.

Bakalářská práce se skládá z devíti kapitol a některé z nich se následně člení na dílčí podkapitoly. V úvodní kapitole je bakalářská práce stručně představena. Ve druhé kapitole jsou stanoveny cíle a hypotézy práce. Ve třetí kapitole jsou rozebrána teoretická východiska práce a příslušná odborná literatura. Tato kapitola je rozdělena do tří podkapitol, které se zabývají střediskovostí sídel v literatuře, periferností sídel a oblastí v literatuře a rozvinutostí sídel a obcí v odborné literatuře. V následující kapitole je charakterizováno území řešeného okresu Prachatice ve vazbě na řešenou problematiku. Řešené území je charakterizováno především ze socio-ekonomického pohledu. V páté kapitole je podrobně rozebrána metodika práce a sběr dat. V šesté kapitole již dochází k analýzám v řešeném území. Jsou zde vymezena sídelní střediska na mikroregionální a nižší úrovni. Dále jsou vymezena periferní, semiperiferní a suburbánní sídla a také periferní oblasti a jejich typy. Poslední analýzou je analýza sociálně-populační

rozvinutosti sledovaných typů sídel a periferních oblastí pomocí předem určených indikátorů. Polední kapitolou je Závěr, ve kterém se potvrzují nebo vyvracejí hypotézy, vyhodnocuje se zde splnění cílů bakalářské práce a celá práce je zde shrnuta. Na úplném konci práce jsou zařazeny rozměrnější přílohy. Součástí práce jsou podrobné mapy řešeného území a řešené problematiky a také tabulky s hodnotami ukazatelů sociálně-populační rozvinutosti všech sídel okresu Prachatice.

2. Cíle a hypotézy práce

Tato bakalářská práce má vedle hlavního cíle (A.1.) několik postupových cílů (viz B.1. – B.6.), které se musí naplnit, aby mohl být splněn hlavní cíl. Hypotézy bakalářské práce vycházejí z autorových zkušeností s řešeným územím Prachaticka, z jeho znalostí zdejších periferií a jejich problémů, a také z dostupné sídelně geografické a územně rozvojové literatury věnované sídelním střediskům a periferiím.

Cíle bakalářské práce:

A. Hlavní cíl:

1. Vyhodnotit, porovnat a diskutovat sociálně-populační rozvinutost periferních sídel a oblastí okresu Prachatice a pro srovnání také semiperiferních, suburbánních a střediskových sídel v tomto okrese.

B. Postupné cíle:

1. Vypracovat literaturu o střediskovosti sídel, perifernosti území a o lidském a sociálním kapitálu v sídlech.
2. Charakterizovat řešené území okresu Prachatice pro účely řešené problematiky.
3. Vypracovat metodiku práce.
4. Vymezit sídelní střediska různé hierarchické úrovně v okrese Prachatice.
5. Vymezit periferní, semiperiferní a suburbánní sídla a periferní oblasti v okrese Prachatice.
6. Vyhodnotit sociálně-populační rozvinutost v periferních, semiperiferních, suburbánních a střediskových sídlech a periferních oblastech okresu Prachatice.

Hypotézy bakalářské práce:

1. Za mikroregionální sídelní střediska (mikroregionální města) okresu Prachatice lze považovat města Prachatice a Vimperk. Tato sídelní střediska jsou jako jediná skutečnými městy s městskou urbanistickou strukturou a s větším počtem obyvatel (více než 6.500 obyvatel). Mají také značnou dojížděku za prací a službami ze svého zázemí. Leží v jádrové poloze těchto zázemí, na fyzickogeografickém rozhraní horských a níže položených a hustěji zalidněných částí okresu Prachatice. Další sídelní střediska (Volary, Netolice, ...) takové parametry nespĺňují. Také Hampl (2005), Hampl, Marada (2015) a Chvojková (2019) považovali Prachatice a Vimperk za mikroregionální sídelní střediska.

2. Významnými nižšími sídelními středisky okresu Prachatice budou Volary a Netolice. Jde o historická města, která ale mají v současné době již jen mezi 2.000 – 4.000 obyvateli. Ztratila sice podstatnou část své výrobní základny, a tedy i pracovní dojížděky, ale jejich obslužná vybavenost pro sebe a jejich blízké zázemí zůstala zachována. Chvojková (2019) ve své bakalářské práci označila Volary i Netolice jako maloměstská sídelní střediska. Volary (ale ne Netolice) vymezil jako dopravní středisko v Jihočeském kraji Kraft (2013) nebo Šarvaic (2019).

3. Lze předpokládat, že vysoko položená šumavská sídla jihozápadní části Prachaticka budou vůči městům Prachatice a Vimperk značně odlehlá – periferní. Je to dáno velkou geometrickou a časovou vzdáleností těchto sídel od obou měst, nízkou frekvencí spojů celoroční veřejné dopravy mezi nimi a těmito městy a také menší hustotou zde ležících silničních a železničních komunikací, často s problematickou sjízdností v zimním období. Státní hranice s Bavorskem a Horním Rakouskem na jihozápadě Prachaticka také podporuje perifernost zdejších sídel, zvláště pokud u nich neleží hraniční přechody. Periferní obce a oblasti v horské části Prachaticka také vymezili Kubeš, Kraft (2011), Fialová (2014) a Chvojková (2019).

3. Literatura

Rozbor literatury nacházející se v této bakalářské práci je rozdělen do tří podkapitol. Podkapitola 3.1 rozebírá sídelní střediskovost, podkapitola 3.2 se věnuje perifernosti sídel, obcí a oblastí a podkapitola 3.3 rozebírá sociálně-populační rozvinutost sídel, obcí a území.

3.1 Střediskovost sídel v odborné literatuře

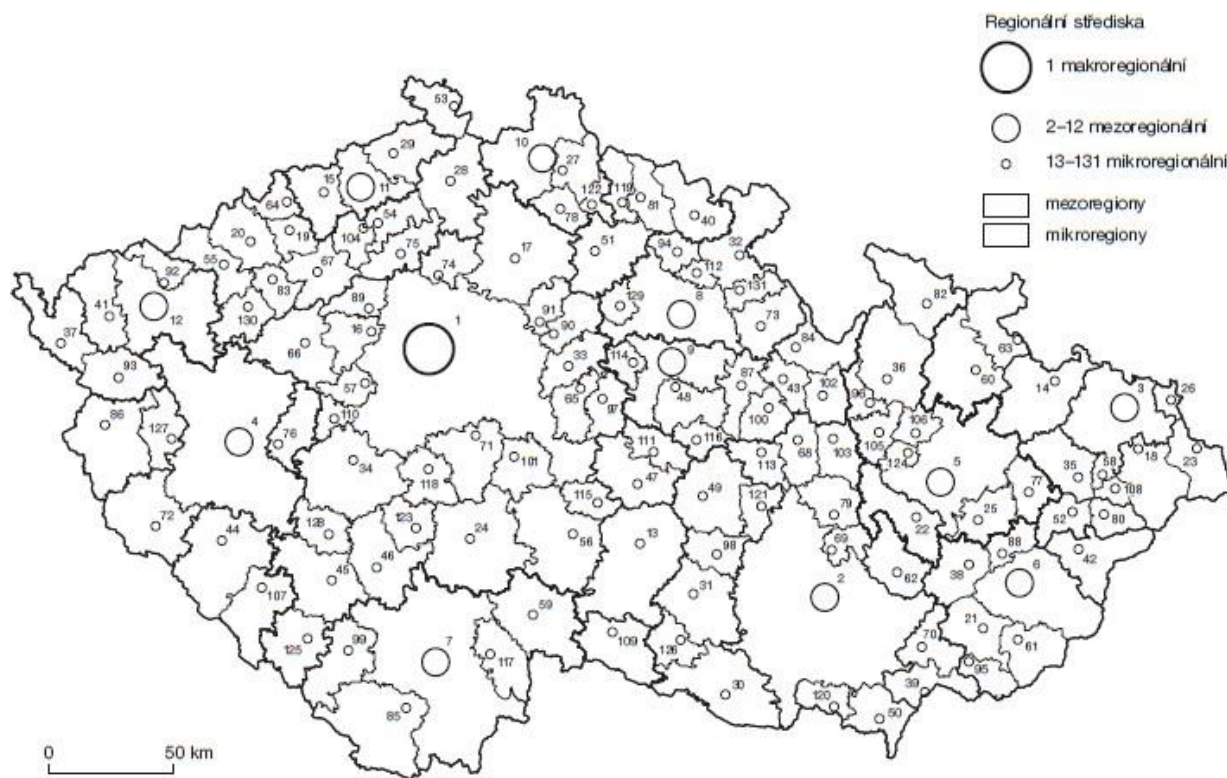
Hladík a Mulíček (2014) se ve své práci „Územní studie sídelní struktury Jihomoravského kraje“ zaměřili na vymezení sídelních středisek uvedeného kraje. Autoři definovali hierarchii sídelních středisek a v kraji vymezili 54 hierarchicky odstupňovaných sídelních středisek (center) kraje. Pořadí a hierarchie středisek vychází z kvantitativního posouzení pracovního, obslužného a administrativního významu těchto středisek. Autoři používají statické ukazatele (existence zařízení druhů služeb) a dynamické ukazatele (existence významných pracovních proudů). Krajské město Brno bylo definováno jako nadregionální centrum. Ostatní centra (sídelní střediska) byla rozčleněna na úrovně I. a II. regionálních center. Jediným regionálním centrem I. je podle autorů Znojmo, regionálním centrem II. jsou podle autorů například města Hodonín, Břeclav nebo Vyškov. Vedle toho ještě autoři vymezovali nižší sídelní střediska – subregionální centra I. a II. Kuřim nebo Veselí nad Moravou jsou podle autorů subregionálními centry I. Subregionální centrum II. jsou například Letovice nebo Bučovice. Autoři jdou v hierarchizaci sídelních středisek ještě níž a vymezují mikroregionální centra I. a II. Rosice nebo Šlapanice jsou těmito centry na úrovni I., Velké Pavlovice nebo Olešnice na úrovni II. Ještě nižšími sídelními centry byla lokální centra (I. – Lednice, II. – Rajhrad, Černá Hora). Autoři se často odvolávají na Christallerovu teorii centrálních míst.

Německý geograf Walter Christaller přišel v roce 1933 s teorií centrálních míst (*Christaller 1933*). Podle Christallera, počet sídelních středisek klesá s růstem jejich hierarchického významu. Další důležitou věcí, kterou Christaller zmiňuje je poznatek o existenci hierarchizovaných šestiúhelníkových sítí sídelních středisek jednotlivých hierarchií. Ve středu každého šestiúhelníku se nachází sídelní středisko a ve vrcholech šestiúhelníků se nachází šest sídelních středisek o řád nižší úrovně. Autor v této studii vycházel především z poptávky a nabídky různých služeb pro obyvatele v určitém prostoru. Jednalo se o poptávku a nabídku maloobchodního zboží a dalších služeb pro obyvatele, konkrétně v jižním Německu.

M. Hampl z Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy se dlouhodobě zabývá sociogeografickou regionalizací České republiky. Poslední dvě verze jeho sociogeografické regionalizace ČR vznikly v letech 2005 a 2015. Vznikly v návaznosti na poslední Sčítání lidu,

domů a bytů z let 2001 a 2011. *Hampl, Marada (2015)* určili v rámci okresu Prachatice dvě mikroregionální sídelní střediska (Prachatice a Vimperk). Autoři určovali sídelní střediska ČR na makroregionální, mezoregionální a mikroregionální úrovni. Na makroregionální úrovni byla vymezena pouze Praha, na mezoregionální úrovni všechna krajská města mimo Jihlavu a na mikroregionální úrovni bylo vymezeno 118 sídelních středisek. Mikroregionálních středisek je tedy značně méně než obcí s rozšířenou působností (ORP), kterých je 205, po odečtení Prahy a krajských měst bez Jihlavy 193. K mikroregionálním sídelním střediskům autoři přiřazovali na základě dojížděky za prací a studiem a minimální populační velikosti mikroregionu (15 000 obyvatel) a samotného zázemí (5 000 obyvatel) spádové mikroregiony. K mezoregionálním sídelním střediskům pak spádové mezoregiony.

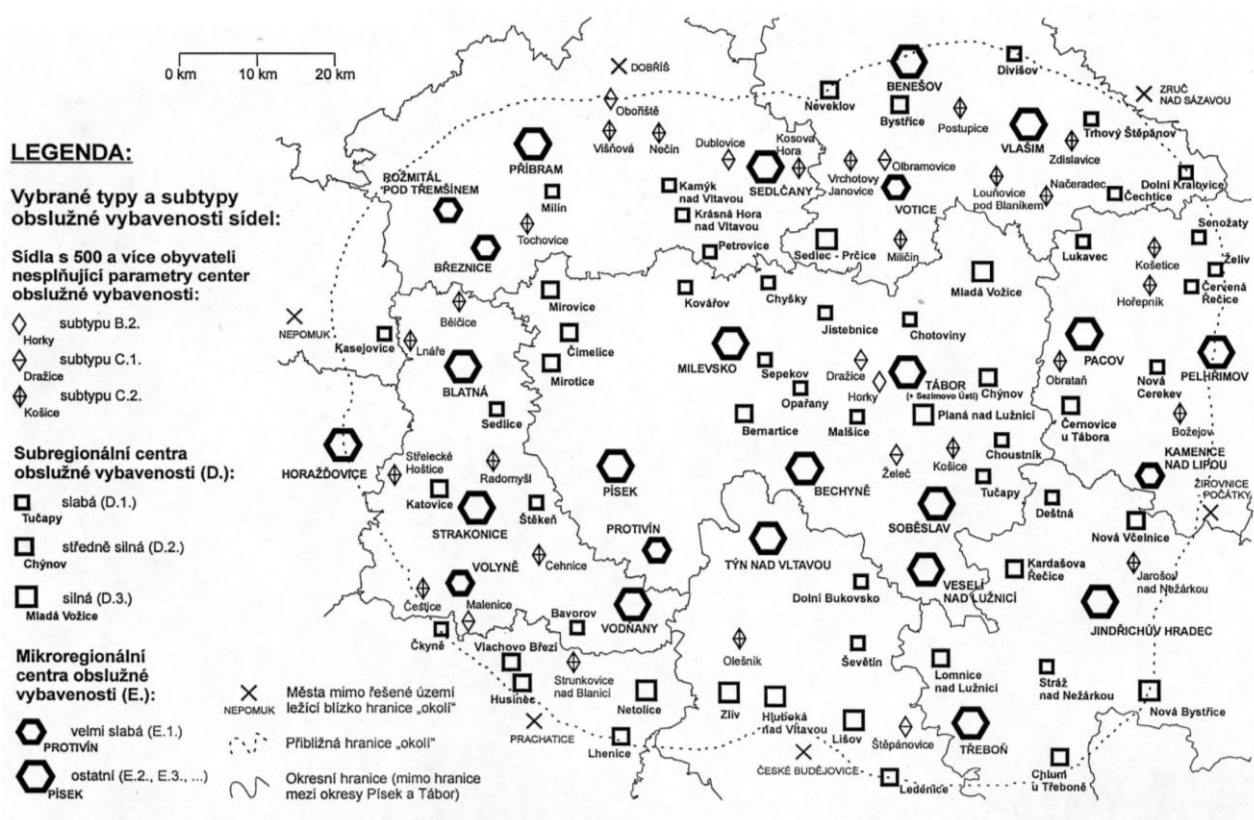
Obrázek 1. Socio-geografická regionalizace Česka 2011 podle Hampl, Marada (2015)

Jejich jihočeský mezoregion (s mezoregionálním sídelním střediskem České Budějovice) byl oproti Jihočeskému kraji výrazně umenšen, protože západní, severní a severovýchodní části Jihočeského kraje podle autorů již přísluší k mezoregionu Prahy. Na území Jihočeského kraje autoři vymezili 11 mikroregionálních sídelních středisek s jejich mikroregiony – Tábor, Písek, Strakonice, Jindřichův Hradec, Český Krumlov, Prachatice, Milevsko, Třeboň, Dačice, Vimperk, Blatná. Zásady a postupy této sociogeografické regionalizace Česka byly převzaty z předchozích prací M. Hampla.

Na konci 20. století vznikla na katedře geografie studie o problémech a stabilitě venkovského osídlení jižních Čech – *Kubeš, Pahorecká (2000)*. V této práci byla také vyhodnocována obslužná vybavenost sídel okresů Písek a Tábor (599 sídel). Hlavním cílem studie bylo vymezit střediska obslužné vybavenosti v těchto okresech. Autoři sídla osobně navštívili a na základě toho zaznamenávali přítomnost jednotlivých druhů služeb. Mezi sledované služby patřily například prodejny potravin, zdravotnická a školská zařízení, pošty, kulturní a tělovýchovná zařízení, a ještě další druhy služeb.

Obrázek 2. Typy obslužné vybavenosti sídel s 500 a více obyvateli v okresech Písek, Tábor a okolí (1998), podle Kubeš, Pahorecká (2000)

Ve venkovských sídlech se ve většině případů nacházela pouze hospoda nebo malá prodejna potravin (v té době, v roce 1998–1999). Ve střediskových venkovských sídlech byla plně organizovaná škola a některá zdravotnická zařízení. V malých městech se začaly objevovat nepotravinářské prodejny, ve větších městech také střední školy. Autoři seřadili všechna sídla podle počtu zastoupených druhů služeb a na základě zlomů na četnostní křivce vymezili hierarchické typy sídel z hlediska obslužné vybavenosti. Sídla typu A nebyla službami vybavena, sídla typu B měla alespoň hospodu a prodejnu potravin, sídla typu C měla navíc například poštu

či jiný druh zařízení, sídla typu D, která autoři považovali za subregionální střediska obslužné vybavenosti, měla plně organizovanou základní školu, obvodního lékaře a venkovskou samoobsluhu potravin (patřily mezi ně například Mirovice, Čimelice, Mirovice, Bernartice, Opařany nebo Chýnov). Posledním typem byla sídla typu E – mikroregionální střediska obslužné vybavenosti. V řešeném území se jednalo o města Bechyně, Protivín, Milevsko, Veselí nad Lužnicí a také o Soběslav, Tábor a Písek.

3.2 Perifernost sídel, obcí a oblastí v odborné literatuře

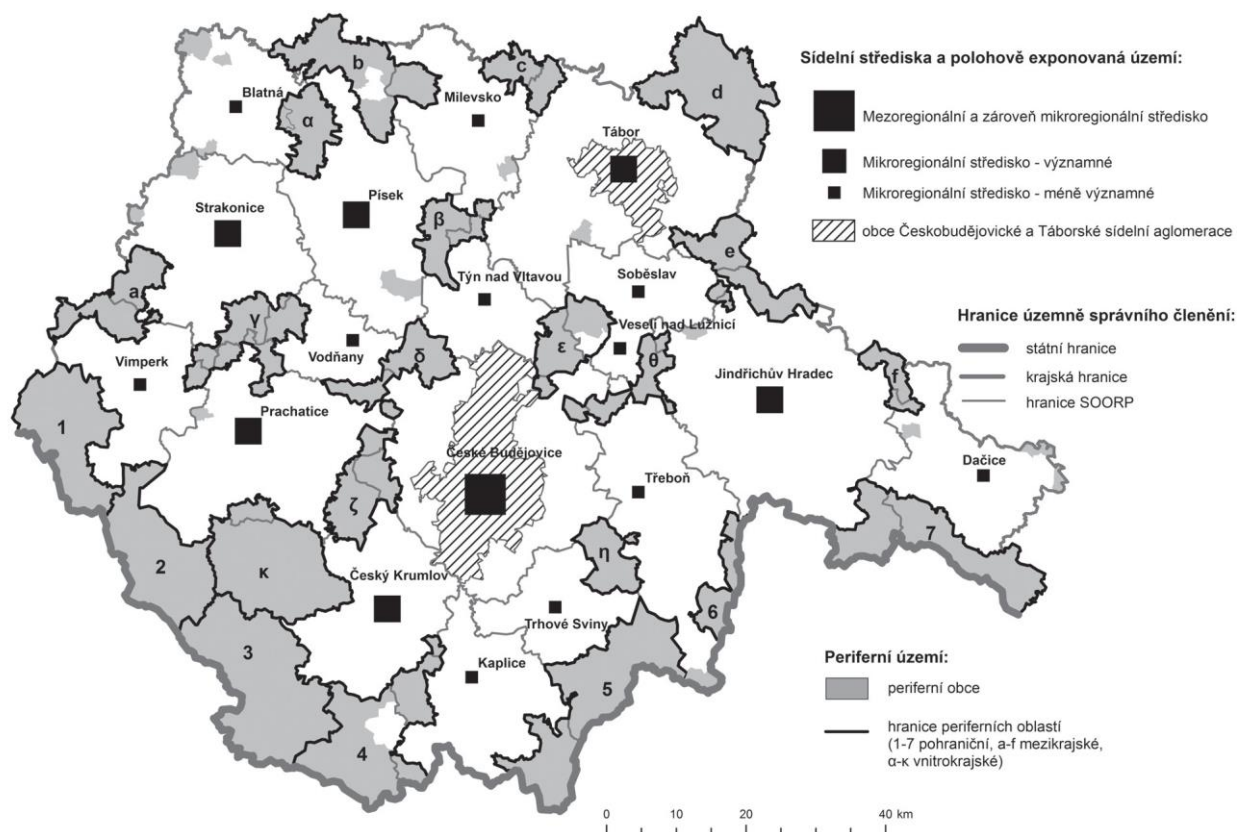
Bakalářská práce částečně vychází z článku *Kubeš, Kraft (2011)*. Autoři se zabývali dostupností prostředky veřejné dopravy z obcí Jihočeského kraje do stanovených mikroregionálních sídelních středisek, ve snaze vymezit periferní obce. Pro srovnávání byly v řešeném území vedle periferních obcí a obcí mikroregionálních sídelních středisek vymezeny také suburbánní obce a semiperiferní obce. Stejně jako v této bakalářské práci, která na tento článek metodicky navazuje, byly za periferní obce považovány takové obce, které měly nedostatečný počet spojů veřejné dopravy do mikroregionálních sídelních středisek a také obce vyznačující se příliš dlouhou dobou strávenou na cestě v těchto spojích.

Jako mikroregionální sídelní střediska byla označena všechna sídla obcí s rozšířenou působností + Veselí nad Lužnicí (důležité dopravní a pracovní středisko). Dalším typem obcí pak byly suburbánní obce v okolí Českých Budějovic a Tábora, kde autoři zaznamenali významnou výstavbu rodinných domů. Za semiperiferní obce byly označeny obce, které nebyly vymezeny jako mikroregionální sídelní střediska, periferní obce a suburbánní obce. Autoři následně ohraničili periferní oblasti jižních Čech. Tyto oblasti byly typově rozčleněny podle polohy jako státně pohraniční (u hranic s Německem a Rakouskem), mezikrajské (leží u hranic se sousedními kraji) a vnitrokrajské (leží na rozhraní správních obvodů obcí s rozšířenou působností a nejsou výše uvedenými typy). V Jihočeském kraji bylo vymezeno 7 státně-pohraničních, 6 mezikrajských a 9 vnitrokrajských periferních oblastí.

Analýza periferních oblastí byla provedena na základě několika indikátorů: indexu dlouhodobého vývoje počtu obyvatel mezi lety 1971–2009, indexu střednědobého vývoje počtu obyvatel mezi lety 1990–2009, podílu obyvatel ve věku 0–14 let na celkovém počtu obyvatel v roce 2009 v %, podílu obyvatel ve věku 65+ let na celkovém počtu obyvatel v roce 2009 v %, míry registrované nezaměstnanosti ekonomicky aktivních obyvatel v roce 2009 v %, podílu obyvatel s dokončeným úplným středoškolským vzděláním (včetně vysokoškolského vzdělání) na celkovém počtu obyvatel starších 15 let v roce 2001 v % a intenzity bytové výstavby v letech

2000–2008 počítané jako počet nových bytů dokončených v letech 2000–2008 na 1000 obyvatel v roce 2008. Výsledkem práce bylo určení periferních oblastí jižních Čech s nestabilitou, dílčí nestabilitou, eventuálně i stabilitou. V tomto ohledu dopadly nejhůře mezikrajské periferní oblasti.

Obrázek 3. Periferní oblasti jižních Čech (2010), podle Kubeš, Kraft (2011)

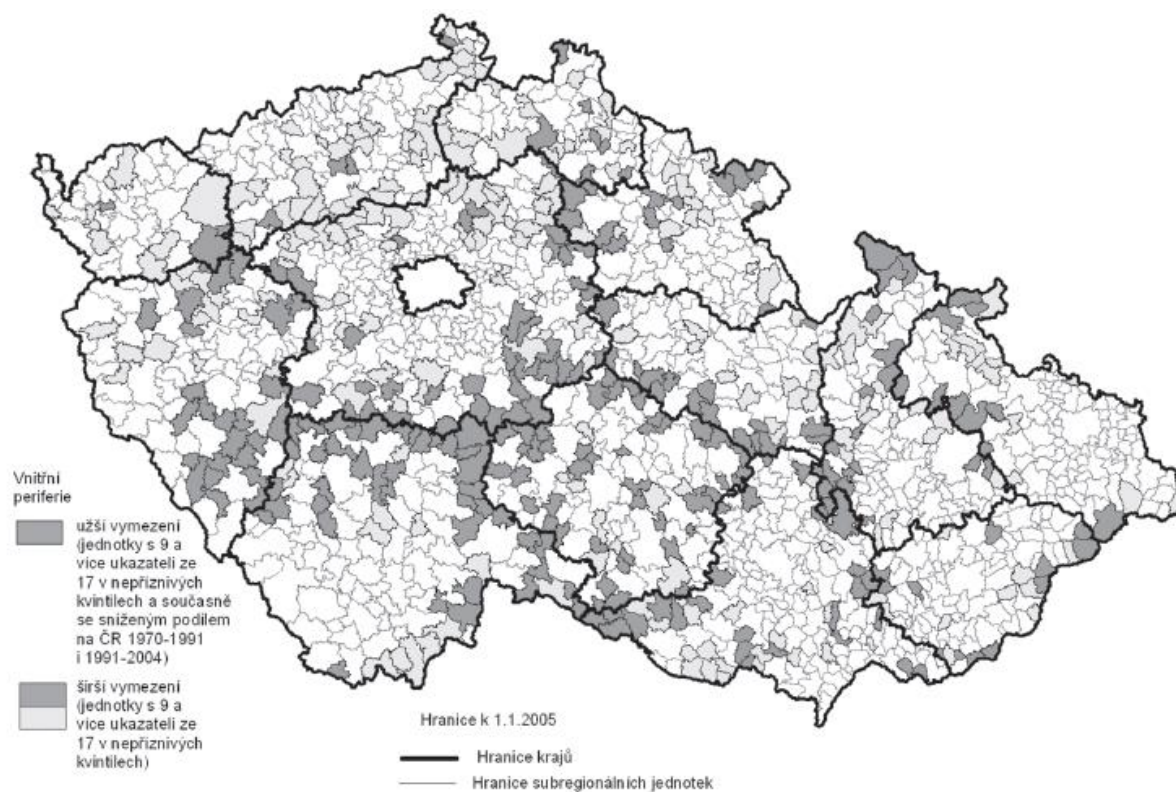

Musil, Müller (2008) vymezili a charakterizovali vnitřní periferie České republiky. Autoři vnitřní periferie charakterizují jako území se specifickými sociálními znaky. Za vnitřní periferie byly považovány ty oblasti, které se hospodářsky nerozvíjejí, ztrácejí obyvatelstvo, demograficky stárnou, mají nižší sociálně-ekonomickou úroveň a horší technickou i sociální infrastrukturu oproti jiným územím. Na určení vnitřních periferií bylo použito 17 indikátorů. Mezi indikátory patřily například: nízký podíl obyvatel ve věku 0–24 let z celkového počtu obyvatel, vysoký podíl obyvatel ve věku 60 let a více z celkového počtu obyvatel, vysoký podíl obyvatel ve věku 15 let a více se vzděláním neukončeným maturitou z celkového počtu obyvatel ve věku 15 let a více, nízký počet obyvatel se vzděláním vysokoškolským na 100 obyvatel ve věku 25 let a více, vysoký podíl nezaměstnaných z celkového počtu ekonomicky aktivních osob

bydlících v obci, vysoký podíl pracovních míst v odvětvích zemědělství, lesnictví a rybolov z celkového počtu pracovních míst, vysoký podíl neobydlených bytů z celkového počtu všech bytů a ještě další indikátory. Cílem práce bylo také upozornit na problémy, které se v těchto periferiích odehrávají. V periferních oblastech dochází například k sociálnímu vyloučení.

Obrázek 4. Vnitřní periferie v užším a širším vymezení 2005, podle Musil, Müller (2008)

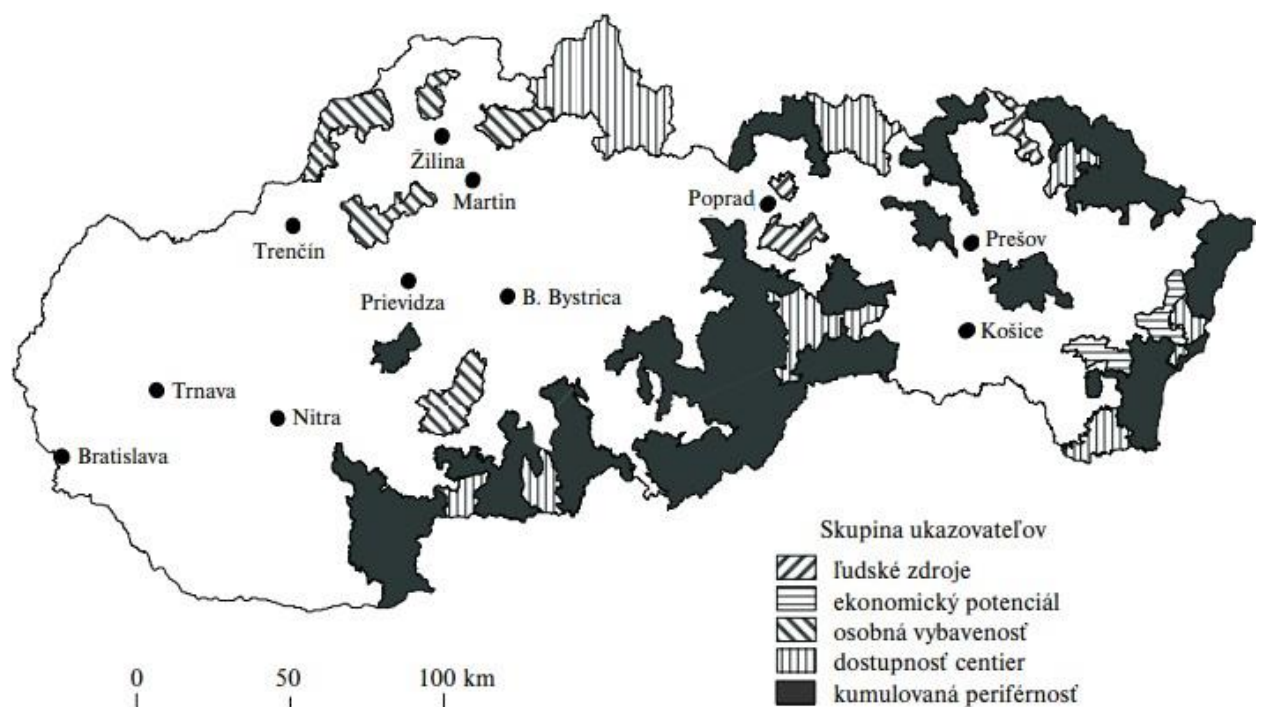
Pileček, Jančák (2011) se zabývali teoretickými a metodologickými aspekty identifikace periferních oblastí. Jedním z cílů článku bylo diskutovat teoretické a metodické aspekty výzkumu periferních oblastí na pozadí odborné literatury. Koncept polarizace prostoru autoři určili jako hlavní teoretické východisko při studiu periferních oblastí. Autoři diskutovali rozdílnosti vnímání pojmů marginalita a perifernost a marginální a periferní oblast. Podle autorů je možné mezi tyto pojmy položit rovnítko a chápat je jako synonyma. Autoři ale upřednostňují pojmy periferie, perifernost a periferní oblast. Periferní oblast je podle autorů území vyznačující se komplexem negativních charakteristik (zejména polohových, demografických, socioekonomických, politických, ale i fyzickogeografických a kulturních). S tímto pojetím periferní oblasti se ale autor bakalářské práce neztotožňuje, periferie vymezuje jako území odlehlá od sídelních středisek, ale na těchto střediscích závislá.

Článek *Pezzi, Urso (2016)* vyšel v italském časopise *Italian Journal of Planning Practise*. Zabývá se vymezením různých typů periferních oblastí v Itálii. Periferní oblasti jsou vymezeny na základě několika přístupů a postupů. Autorky vycházejí z relačních vztahů a z politických představ. Periferní oblasti mohou podle autorek být nestabilními oblastmi ze sociodemografického hlediska (stárnutí populace). Autorky v další části článku navrhují, jak těmto znevýhodněným periferním oblastem pomoci. Součástí tohoto článku je také zajímavé srovnání rozdílů vymezení periferních oblastí v evropských zemích na základě odborné literatury.

Slovenský geograf Marián Halás sestavil v roce 2008 studii o prostorové polarizaci společnosti Slovenska, s detailním pohledem na periferní regiony Slovenska – *Halás (2008)*. Autor definuje perifernost na základě polohových a prostorových sociálně-ekonomických vlastností území. Autor na území Slovenska rozlišoval perifernost na regionální a lokální úrovni. Halás uvádí, že polarizace prostoru „centrum–periferie“ vychází z rozdílných přírodních a sociálních podmínek v hornatém území Slovenska. Autor pracoval s ukazateli, které rozdělil do 4 základních skupin: lidské zdroje, ekonomický potenciál, osobní vybavenost a dostupnost center (odlehlostní ukazatel). Ukazatele v jednotlivých skupinách si byly vzájemně rovnocenné.

Obrázek 5. Periferní oblasti Slovenska, podle Halás (2008)

Při makroregionálním pohledu je patrné, že regionální periferní oblasti se nacházejí spíše na jihovýchodě Slovenska než na jeho západě a severozápadě. Nejhorší ukazatele vykazovaly

oblasti na jihu středního Slovenska, v okresech Revúca, Rimavská Sobota a Rožňava. Problematický je také sever východního Slovenska, konkrétně jde o okresy Medzilaborce, Snina, Stropkov a Svidník. Hlavním problémem těchto periferních oblastí je mimo špatnou sociální a ekonomickou situaci také špatná dopravní infrastruktura a obslužnost. Dostupnost center je jedním z hlavních podmiňujících faktorů perifernosti, stejně tak nepříznivá demografická struktura a zhoršené sociální a ekonomické ukazatele. Uvedené problémy následně způsobují emigraci a další zhoršování demografické struktury.

3.3 Rozvinutost sídel a obcí v odborné literatuře

Agarwal a kol. (2009) se zabývali ekonomickou výkonností oblastí britského venkova. V teoretické části rozebírají problematiku lidského, ekonomického, kulturního a enviromentálního kapitálu. Mezi použité indikátory měřící ekonomickou výkonnost patřily např: míra nezaměstnanosti, míra podnikání, podíl zaměstnaných v primárním sektoru, počet podnikatelů na 1000 obyvatel a kvalita infrastruktury a dopravní dostupnosti. Autoři srovnávali ekonomickou výkonnost 149 venkovských oblastí Velké Británie. V závěru studie jsou autory navrženy možnosti politiky pro regionální rozvoj oblastí britského venkova.

V článku „Measuring multiple deprivation at the small-area level“ autoři *Noble a kol. (2006)* představují měření vícenásobné deprivace obyvatel v jednotlivých částech Velké Británie (v Anglii, Walesu, Skotsku a Severnímu Irsku). Autoři zvolili například tyto indikátory deprivace – příjmová a pracovní deprivace, deprivace ve vzdělání, obslužná nevybavenost, nedobré sociální prostředí, problémy bydlení, nekvalitní životní prostředí a vysoká kriminalita. Tyto indikátory pak uplatnili při měření deprivace v územích Velké Británie. Pro bakalářskou práci byly mnohé tyto indikátory inspirativní.

Lidským kapitálem obcí se zabýval *Pileček (2011)*. Tato studie je zajímavá z toho důvodu, že je vytvořena pro území Volarska, které je součástí okresu Prachatice řešeného v této bakalářské práci. Článek zhodnocuje potenciál lokálního rozvoje periferního příhraničního území Volarska na základě dotazování zastupitelů obcí. Dotazování se zaměřilo na tři tematické sekce: osobní charakteristiky zastupitelů, hodnocení práce a vzájemné spolupráce zastupitelů a identifikace hlavních rozvojových problémů. Z provedeného dotazování vyplynulo, že zastupitelé patří mezi klíčové osobnosti života v obcích řešeného území. Jako hlavní problémy řešeného území Volarska označili zastupitelé nedostatek finančních prostředků na prosazení priorit obce a také, v té době, nedostatek pracovních příležitostí. Další problémem byl podle zastupitelů nedostatek volných bytů a parcel pro novou výstavbu. Autor studie na základě

odpovědí zastupitelů a na základě dalších zjištění chválí aktivity zastupitelů Stožce, Volar a Zbytin, a naopak nechválí aktivity zastupitelů Křišťanova, Lenory, Nové Pece a Želnavy.

V roce 2010 byl sestaven článek „Je možné měřit sociální kapitál? Analýza územní diference okresů Česka“ – *Pileček, Jančák (2010)*. Autoři se snaží prohloubit a rozšířit dosavadní poznatky o sociálním kapitálu. Cílem práce bylo provést analýzu územní diference okresů Česka na základě měření sociálního kapitálu. Podle autorů se ukázalo, že měření sociálního kapitálu je velmi složitá a kontroverzní záležitost. Sociální kapitál byl rozdělen do několika skupin A-E a měřil se pomocí několika indikátorů:

- A. Lokální společenský (sociální) život: A1 – počet registrovaných členů tělovýchovných jednot a sportovních klubů na 1 000 obyvatel (2008), A2 – počet neúplných základních škol na počet škol v % (2004)
- B. Institucionální život: B1 – výše získaných poslaneckých dotací Kč/obyv. (2003–2007), B2 – výše získaných prostředků v rámci SROP a JPD2 Kč/obyv. (2004–2006)
- C. Důvěra a sklon ke kolektivnímu jednání: C1 – míra kriminality (2007) – počet zjištěných trestných činů na 100 obyvatel, C2 – počet nestátních neziskových organizací na 1 000 obyvatel (červen 2009)
- D. Důvěra v instituce: D1 – volební účast ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR v % (2006)
- E. Vnější vztahy: E1 – migrační fluktuace – hrubá míra migračního salda (2001–2007), E2 – podíl domácností s připojením k internetu (% ze všech trvale obydlených bytů, 2001)

Nejlepších výsledků z hlediska změřeného sociálního kapitálu dosáhly okresy Praha-západ, Semily a Uherské Hradiště. V případě nejhorších výsledků byla situace daleko jasnější. Jednalo se o sociálně problematické a strukturálně postižené okresy severozápadních Čech (Sokolov, Chomutov, Most a Děčín).

4. Charakteristika okresu Prachatice ve vazbě na řešenou problematiku

Fyzickogeografická charakteristika

Okres Prachatice má z hlediska reliéfu dvě „tváře“ – zarovnanější (pahorkatiny a nižší vrchoviny) na území Šumavského podhůří a horskou na území Šumavy. Nadmořská výška okresu se pohybuje v poměrně velkém rozmezí 410–1378 m n. m. Reliéf okresu má velký vliv na rozmístění obyvatelstva a sídel. Ve vyšších nadmořských výškách žije menší počet obyvatel a je zde menší hustota sídel, která bývají populačně menší. Nejnižše položenou částí okresu je Netolicko (410–450 m n. m.). Nejvýše položenými sídly jsou sídla v oblasti horní Vltavy a Volarska, kde se většina sídel nachází v nadmořské výšce 700–800 m n. m. Nejvýše položeným sídlem je Bučina (1162 m n. m.) nebo také Kvilda (1 062 m n. m.).

Významnými řekami, které protékají okresem Prachatice, jsou Vltava, Blanice a Volyňka. Vltava se pod Novou Pecí vlévá do Lipenské přehradní nádrže, která už leží v okrese Český Krumlov. V hlubokém údolí horní Vltavy se táhne řetězec sídel, například Horní Vltavice, Lenora a další. Na Blanici se nachází, nad městem Husinec, Husinecká přehradní nádrž. Níže po proudu leží v údolí Blanice například Strunkovice nad Blanicí. Volyňka protéká Vimperkem a v jejím hlubokém údolí se nachází například Bohumilice nebo Čkyně. Kolem Netolic se nacházejí rybníky Českobudějovické pánve.

Klima prachatického okresu je ovlivněno především nadmořskou výškou a utvářením reliéfu. Průměrná roční teplota dosahuje v Husinci, který leží v nadmořské výšce 504 m n. m., 7 °C. Oproti tomu na Kvildě (1 062 m n. m.) je průměrná teplota pouze 3,7 °C. Průměrné roční srážky se pohybují od 500 mm v nižších polohách až po 1 100 mm v horských územích, na hřebenech hor mohou dosahovat až 1 500 mm (ČSÚ 2016). Také klima ovlivňuje osídlení. V územích, kde nebylo možné kvůli klimatu uskutečňovat orné zemědělství je osídlení velmi řídké, a bylo zde založeno až na začátku 18. století.

Sociálně-geografická poloha

Okres Prachatice leží v jihozápadní části Jihočeského kraje. Rozloha okresu činí 1 377 km². V rámci České republiky jde o okres s větší rozlohou. Okres sousedí s okresem Klatovy (Plzeňský kraj), Strakonice, České Budějovice a s okresem Český Krumlov. Okres také sousedí s Rakouskem (Horní Rakousy) a se Spolkovou republikou Německo (Bavorsko). Poloha okresu Prachatice v rámci České republiky je spíše periferní. Okres leží v pohraničí České republiky a jeho propojení se sousedními státy (Rakousko a Německo) ztěžuje horské pásmo Šumavy (silničním hraničním přechodem je pouze přechod Strážný). Okresem neprochází žádná dálnice ani žádný železniční koridor.

Po druhé světové válce došlo v okrese Prachatice, v jeho jihozápadní části, k výraznému úbytku obyvatelstva z důvodu odsunu Němců. Noví osídlenci (Češi z vnitrozemí, Slováci a další) tento úbytek nahradili jen částečně. Množství sídel zde úplně zaniklo. Okres byl v období socialismu výrazně ovlivněn svojí polohou u tzv. „Železné opony“, kdy značná část okresu u státní hranice byla nepřístupná či obtížně přístupná. V současnosti zde již tato omezení nejsou, jistá omezení vyplývají z příslušnosti značné části okresu do Národního parku Šumava a CHKO Šumava.

Administrativní členění

Okres Prachatice se skládá ze dvou SOORP. Jedná se o SOORP Prachatice a SOORP Vimperk. V SOORP Prachatice se nacházejí 3 SOPOÚ (Prachatice, Volary, Netolice). V SOORP Vimperk se nachází pouze SOPOÚ Vimperk. V okrese se nachází celkem 65 obcí, z toho 6 z nich má statut města (Prachatice, Vimperk, Volary, Netolice, Vlachovo Březí a Husinec) a 4 mají statut městyse (Lhenice, Strunkovice nad Blanicí, Strážný a Dub). Obce okresu jsou dále rozčleněny na části obcí (272 částí obcí), a některé z těchto částí obcí se skládají z několika základních sídelních jednotek (celkem 350 základních sídelních jednotek). V této bakalářské práci byla vymezena na základě částí obcí geografická sídla (viz metodika práce). Celkem bylo v okrese Prachatice vymezeno 240 sídel. Hranice SOORP, obcí a katastrálních území stejně tak jednotlivé ORP, obce a sídla jsou znázorněny v Mapě 1.

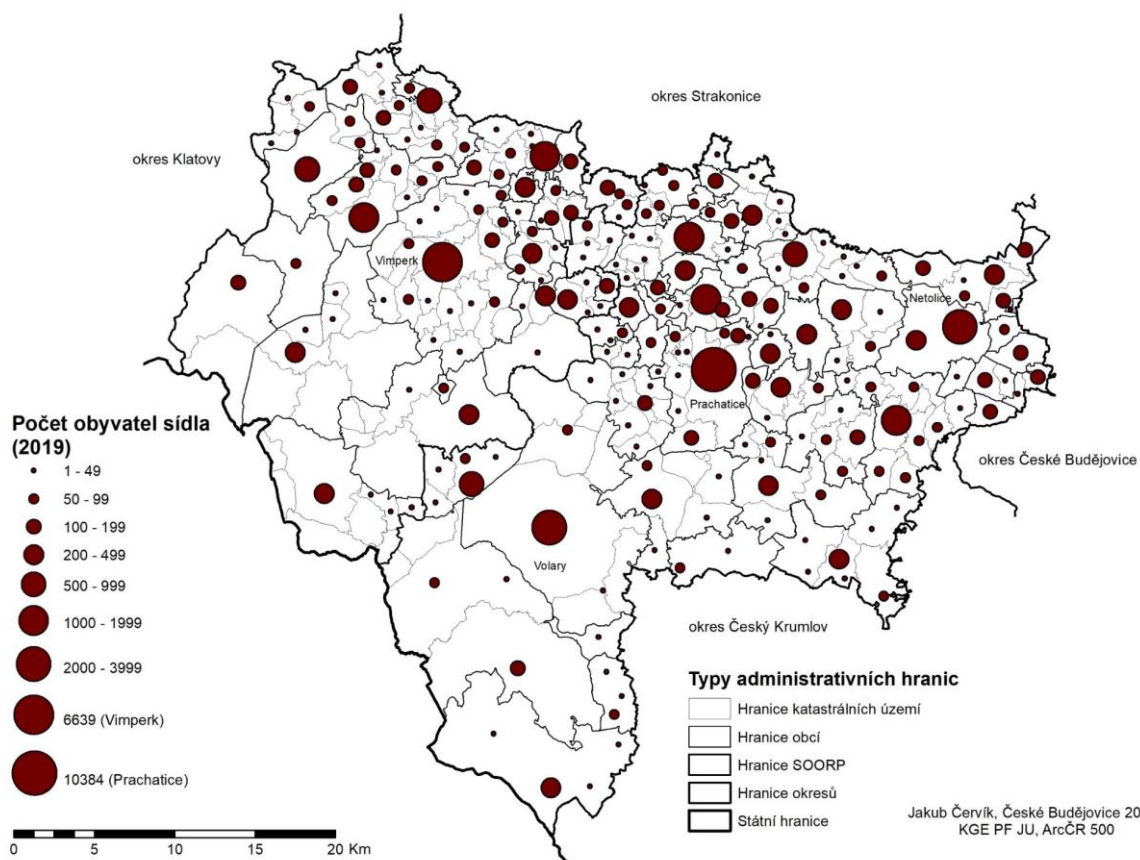
Obyvatelstvo a sídelní systém

Okres Prachatice má nejméně obyvatel ze všech okresů Jihočeského kraje. Bydlí zde necelých 51 tisíc obyvatel (ČSÚ 2020). Hustota zalidnění dosahuje pouze 37 obyvatel na km² a je dokonce nejnižší mezi všemi okresy v celé České republice. V SOPOÚ Volary tato hustota dosahuje pouze 15,7 obyvatel na km². Nízká hustota zalidnění je způsobena především členitým reliéfem okresu a vysokým zalesněním, a také odsunem Němců a nedostatečným dosídlením po druhé světové válce. Řada sídel v blízkosti státní hranice nebo ve vysoké nadmořské výšce úplně zanikla, z dalších se staly osady nebo samoty. V celkem šesti městech okresu (statut města) žije více než polovina obyvatel okresu.

Mapa 1. Administrativní typy sídel v okrese Prachatice (2019)

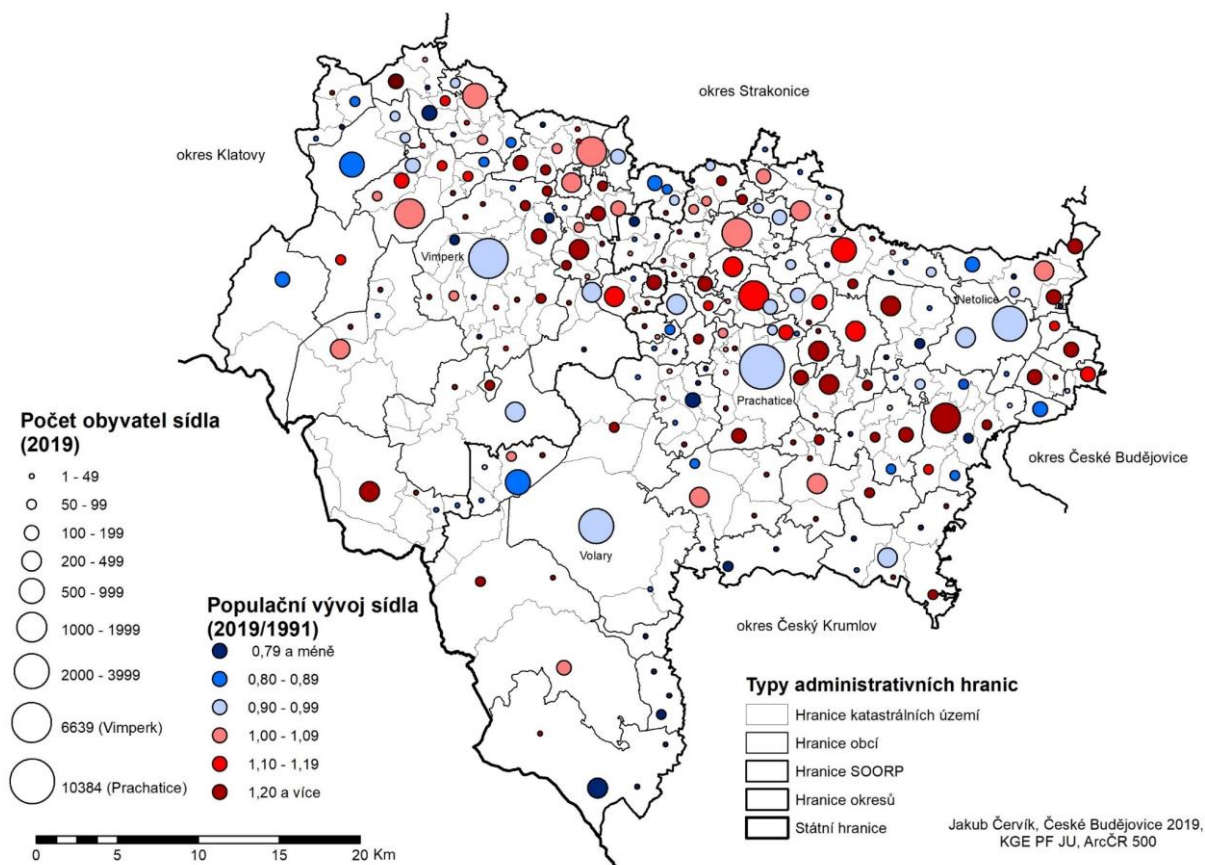
Mapa 2. Populační velikost sídel v okrese Prachatice (2019)

Zdroje dat: Vlastní zpracování na základě informací z internetových stránek obcí a z ČSÚ (2013b) a ČSÚ (2019a).

Mapa 3. Populační vývoj sídel v okrese Prachatice 1991–2019

Zdroj dat: Vlastní zpracování na základě informací z internetových stránek obcí a ČSÚ (2013b) a ČSÚ (2019a).

Jako ve všech okresech České republiky, tak i v okrese Prachatice obyvatelstvo stárne. Při pohledu do Tabulky 1. lze zjistit, že vyšší podíl seniorů mají „městské“ SOPOÚ Prachatice a Vimperk (19,4–19,7 %) než „venkovské SOPOÚ Volary a Netolice (17,9–18,2 %). To se poté částečně promítá i do podílu dětí, který je nejvyšší v SOPOÚ Netolice (16,3 %). Rozdíly ale nejsou příliš velké. Poněkud větší rozdíly jsou patrné v indexu stáří – Tabulka 1. Přirozený, migrační a celkový přírůstek obyvatel je v Tabulce 1. sledován pouze za 1 rok (2019). To může mít dopad na výši hodnot. Volarsko obyvatelstvo mírně ztrácí, Netolicko je mírně ziskové, Prachaticko, a zvláště Vimpersko vykazuje populační růst. Poměrně různorodé jsou hodnoty intenzity výstavby bytů podle sledovaných SOPOÚ. Poměrně vysoké hodnoty má Vimpersko, především díky výstavbě bytů, částečně rekreačního charakteru na horské Šumavě. Nejméně bytů se staví na Volarsku, které se potýká s ekonomickými a sociálními problémy.

Tabulka 1. Vybrané ukazatele obyvatelstva v jednotlivých SOPOÚ okresu Prachatice (2019)

Ukazatel	Prachatice	Vimperk	Volary	Netolice
Počet obcí	29	21	7	8
Rozloha (km ²)	399,29	535,40	363,91	78,14
Počet obyvatel	23 779	17 514	5 687	3 991
Hustota zalidnění (obyv./km ²)	59,55	32,71	15,63	51,07
Počet a podíl obyvatel ve věku 0-14 let	3 735 (15,7 %)	2 714 (15,5 %)	870 (15,3 %)	650 (16,3 %)
Počet a podíl obyvatel ve věku 65+ let	4 604 (19,4 %)	3 446 (19,7 %)	1 018 (17,9 %)	728 (18,2 %)
Průměrný věk	42,2	42,8	42,0	41,8
Index stáří (%)	123,3	127	117	112
Přirozený přírůstek na 1000 obyvatel	0,3	-0,5	0,7	0,5
Migrační přírůstek na 1000 obyvatel	4,8	8,8	-1,2	1
Celkový přírůstek na 1000 obyvatel	5,1	8,4	-0,5	1,5
Dokončené byty 2009-2018 na 1000 ob.	18,2	30,0	10,6	19,3

Zdroj dat: ČSÚ (2019b)

V Mapě 3. je zobrazena populační velikost sídel a současně populační vývoj těchto sídel mezi lety 1991–2019. Z této mapy lze vyčíst, že dochází k mírnému úbytku počtu obyvatel ve městech, když se obyvatelé měst stěhují do jejich blízkého okolí. V blízkosti Prachatic se tak transformovala suburbánní sídla Pěčnov, Žernovice nebo Nebahovy. Vystavělo se zde množství rodinných domů městského typu. Většina venkovských sídel níže položených částí okresu zaznamenala ve sledovaném období populační přírůstek. Ve výše položených částech okresu jsou sídla s přírůstkem i úbytkem obyvatel v závislosti na tom, zda je v sídle umožněna výstavba nových rodinných domů, většinou ale rekreačního charakteru (pak populačně roste), či nikoliv.

Významnými městy podle počtu obyvatel jsou v současnosti Prachatice (10.384 obyvatel v sídelním vymezení) a Vimperk (6.639 obyvatel v sídelním vymezení). Menšími městy, která se v okrese nacházejí, jsou Volary (3.693 obyvatel v sídelním vymezení) a Netolice (2.324 obyvatel v sídelním vymezení). Nejmenších sídel s 1–49 obyvateli je v řešeném území 114, nacházejí se především na rozhraní Šumavské hornatiny a nižších částí okresu, případně také na Šumavských pláních. Malých vesnic s 50–99 obyvateli bylo nalezeno 62, jde většinou o vesničky připojené do větších obcí v nižších částech okresu Prachatice. Vesnic se 100–199 obyvateli a s 200–499 obyvateli je 51, jejich větší soustředění je v nižší, zemědělské, severovýchodní části okresu. Více než 500 obyvatel má pouze městys Strunkovice nad Blanicí a obce Lenora, Vacov a Stachy. Mezi 1000–2000 obyvateli mají města Husinec, Vlachovo Březí, městys Lhenice a obce Čkyně a Zdíkov.

Větší zaměstnavatelé

V největším městě okresu – v Prachaticích, existuje několik průmyslových závodů zaměstnávajících více než 100 pracovníků. Jedná se o strojírenské závody zaměřené vzduchotechniku (KLIMA a.s. – 150 zaměstnanců), montáž kuličkových ložisek (GRW ČR s.r.o. – 200 zaměstnanců) a závod elektrotechnického průmyslu vyrábějící rozvaděče a spínací mechanismy (INTICOM SYSTEMS, s.r.o. – 350 zaměstnanců). Do těchto průmyslových závodů dojíždějí pracovníci ze širokého zázemí Prachatic. V druhém největším městě okresu – ve Vimperku, je zaměstnáno v těchto větších průmyslových závodech více zaměstnanců, a to především díky elektrotechnickému závodu zaměřenému na měřicí a komunikační techniku (ROHDE & SCHWARZ – 770 zaměstnanců). Do tohoto závodu dojíždí velké množství pracovníků ze širokého okolí. Ve Vimperku se také udržel menší masokombinát Vimperská masna zaměstnávající 150 zaměstnanců.

Menším průmyslovým centrem okresu Prachatice byla vždy Čkyně. V současnosti zde působí především závody z Německa vyrábějící plastové výrobky – potravinářské plasty (APTAR Čkyně s.r.o. – 350 zaměstnanců) a tonery (KMP BÜROTECHNIK, s.r.o. – 150 zaměstnanců). Zahraniční průmysl přišel také do venkovského Zdíkova, vyrábí zde hadice a plastové trubky (UNIWELL CZ s.r.o. – 200 zaměstnanců). Ve Vacově je menší gumárna pro automobilový průmysl (STEEN s.r.o. – 150 zaměstnanců). Větší závod na výrobu plastových oken a dveří je lokalizován v Husinci (WINDOW HOLDING a.s. – 400 zaměstnanců).

Dopravní komunikace

Silniční síť je v severní nižší části okresu Prachatice poměrně hustá. V jižní části okresu je tato síť, i z důvodu členitého reliéfu, nízké hustoty zalidnění a polohy u státní hranice, málo hustá. Nejvýznamnější silnicí okresu Prachatice je silnice I. třídy (I/4) procházející od hraničního přechodu Strážný směrem na Vimperk a poté na Strakonice. Na území okresu Prachatice dosahuje zhruba délky 40 km. Je to významná tranzitní komunikace vedoucí z Česka do jižního Bavorska. Tato silnice je ale významná pouze pro západní část okresu – pro region Vimperska. Odbočuje z ní silnice I. třídy I/39 vedoucí podél horní Vltavy k Lipenské přehradní nádrži ležící již v okrese Český Krumlov. Silnice I. třídy I/20 směřující z Vodňan do Českých Budějovic prochází jen nepatrnou částí okresu Prachatice (severovýchodní okraj) a pro okres tak není významná.

Okresem Prachatice prochází také 13 silnic II. třídy, které propojují důležitá města a městyse okresu. Pro horskou periferní pohraniční oblast okresu jsou důležité silnice II. třídy

sblíhající se na Kvildě. Západovýchodní spojnicí okresu Prachatice, ležící již pod hornatinou Šumavy, je významná silnice II. třídy (II/145) propojující Zdíkov, Vimperk, Husinec (Prachatice) a Netolice, která dále směřuje do Českých Budějovic.

Okres Prachatice stál v době budování páteřních železničních tratí stranou tohoto dění. Železnice do něj byly přivedeny až v době budování lokálních tratí, na přelomu 19. a 20. století. Tyto tratě odbočují z hlavní železnice České Budějovice – Plzeň, již mimo území okresu. Vedou severojižním směrem údolím Volyňky (trať Strakonice – Volyně – Čkyně – Vimperk, s pokračováním do Volar) a Blanice (trať Číčenice – Vodňany – Bavorov – Prachatice, s pokračováním do Volar). Volary jsou důležitým střediskem lokálních tratí na Šumavě, protože z Volar odbočuje také trať do Nového Údolí, respektive do Českého Krumlova. Lokální trať z Dívčic do Netolic slouží již jen nákladní dopravě. Uvedené šumavské lokální tratě hrají určitou roli v dopravní obslužnosti, velký význam mají v letní rekreační dopravě na Šumavě. Okres Prachatice nemá žádné rychlíkové železniční spoje. Problematika obslužnosti sídel a obcí okresu Prachatice veřejnou železniční a autobusovou dopravou bude probrána v kapitolách věnovaných vymezování periferních území.

Obslužná vybavenost

Obslužná vybavenost sídel okresu Prachatice je detailně popsána v Tabulce 7. – Zastoupení sledovaných druhů zařízení služeb pro obyvatele v potenciálních sídelních střediscích okresu Prachatice (2019). Větší soustředění administrativních služeb se nachází v bývalém okresním městě Prachatice. Pobočky finančních a pracovních úřadů jsou i v dalších městech okresu. V okrese se nachází 16 úplných základních škol, 2 gymnázia a 2 střední odborné školy, resp. učiliště. Zdravotnická péče je poskytována celkem 154 lékaři (ČSÚ 2016).

Nemocnice se nachází pouze v Prachaticích, ve Vimperku byla nemocnice transformována na léčebnu dlouhodobě nemocných. Obvodní oddělení Policie ČR se nacházejí v Prachaticích, Vimperku, Volarech, Netolicích a Horní Vltavici. Městskou policii mají pouze v Prachaticích a Vimperku. Česká pošta má své pobočky zatím ve 27 sídlech okresu. Z hlediska dojížděky za službami jsou v současné době důležité velkoobchody potravin, do kterých dojíždějí zákazníci ze širokého okolí. Takové velkoobchody, konkrétně supermarkety, jsou na území okresu pouze v Prachaticích a Vimperku. Samoobsluhy potravin a některé malé prodejny potravin většinou obhospodařuje česká firma COOP. Alespoň jedna prodejna potravin se nachází ve 30 sídlech okresu.

Cestovní ruch

Přírodní podmínky okresu Prachatice vytvářejí příznivé předpoklady jak pro letní, tak pro zimní rekreaci. V horských a podhorských oblastech je relativně čisté ovzduší a nacházejí se zde rozsáhlé lesní plochy. V jižní části okresu, v její horské části, již delší dobu existuje rozsáhlý Národní park Šumava obklopený CHKO Šumava. V těchto velkoplošných chráněných územích přírody se nachází několik obcí a množství malých sídel a samot. Rozvoj těchto obcí a sídel je limitován ochranou přírody v těchto chráněných územích. Obce chtějí zmírnit podmínky ochrany, zároveň ale těží z existence těchto chráněných území. V letním období směřují na Šumavu rekreační autobusové spoje, které poněkud zmírňují perifernost této oblasti.

Městskou památkovou rezervací je historické centrum města Prachatice, kde se nachází celá řada historických domů a hradebních prvků. Také Vimperk má historický ráz a rovněž zámek. Poblíž Netolic se nachází navštěvovaný Státní zámek Kratochvíle. Také tyto kulturní památky přitahují turisty.

Šumava přitahuje především pěší turisty, cykloturisty, běžkaře a v několika lokalitách i zájemce o sjezdové lyžování. Tyto rekreační aktivity lokalizované do několika středisek cestovního ruchu silně přispívají ke stabilizaci a rozvoji těchto středisek (Kvilda, Nová Pec, Zadov a další). Stabilizujícím prvkem jsou i chalupáři obývající rekreační chalupy především v horských a podhorských periferních sídlech.

5. Metodika práce

5.1 Vymezování sídelních středisek různé hierarchické úrovně

Pro vymezování sídelních středisek určité hierarchické úrovně byly stanoveny podmínky – viz níže. Pro odstupňování sídelních středisek byly použity čtyři ukazatele. Jednalo se o počet obyvatel (v sídle), počet vybraných druhů služeb pro obyvatele (v sídle), počet dojíždějících za prací a studiem (do obce) a počet spojů veřejné dopravy (v sídle). Pořadí sídelních středisek bylo určováno na základě hodnot jednotlivých ukazatelů a na základě průměru těchto hodnot, když byly předtím tyto hodnoty převedeny na srovnatelné bodové hodnoty v intervalu 0–100 bodů. Prachatice, které byly ve všech ukazatelích na prvním místě, získaly v těchto ukazatelích 100 bodů a další potenciální sídelní střediska získala pomocí trojčlenky odpovídající počet bodů. Následně se ukázalo, že bude vhodnější nastavit 100 bodovou hodnotu ještě jednou, pro celou skupinu dalších potenciálních sídelních středisek nacházejících se za Prachaticemi a Vimperkem – viz Tabulka 4. Váhy u jednotlivých ukazatelů nebyly uplatněny, všechny ukazatele, jejich hodnoty, jsou považovány za stejně významné.

Pořadí sídelních středisek

Počet obyvatel v sídle za rok 2019 byl vypočítán na základě dat průběžné registrace obyvatel za obce (ČSÚ 2019a; data k 1.1. 2019). Počet obyvatel obce bylo ale třeba rozčlenit do jednotlivých sídel (částí obce). K tomu posloužil lexikon ze Sčítání 2011 (ČSÚ 2013c), ve kterém byly počty obyvatel v částech obcí uvedeny. Postupovalo se tak, že se spočítaly procentní podíly počtu obyvatel v částech obce při Sčítání 2011 a tyto procentní podíly se pak použily pro rozdělování počtu obyvatel obce v roce 2019 k jednotlivým sídlům obce. U měst, pokud byla tato města ve svém souvisle zastavěném vymezení složena z více částí obce, byl vytvářen počet obyvatel měst jako součet počtu obyvatel příslušných částí městské obce.

Počet vybraných druhů služeb v sídle sloužil k vyhodnocení obslužného významu sídelního střediska. Sledována byla přítomnost vybraných administrativních služeb (Okresní soud, Katastrální úřad, Finanční úřad, Úřad práce, Úřad ORP, Matriční úřad, Stavební úřad, Policie ČR a Městská policie). Dále byla sledována přítomnost školských zařízení, konkrétně gymnázia, jiné střední školy, úplné základní školy (ZŠ) a základní umělecké školy (ZUŠ). Sledována byla také přítomnost zdravotnických služeb (nemocnice, léčebna dlouhodobě nemocných (LDN), odborný lékař, praktický lékař a lékárna). Dalšími službami, které byly sledovány, byly banky, pošty a různé typy prodejen potravin. Ze služeb kultury a sportu byly do hodnocení zařazeny pouze fara, krytá ledová plocha a krytý plavecký bazén. Byly vybrány

takové druhy služeb, které jsou pro obyvatele sídel významné, obyvatele za nimi spádují a často je využívají.

Většina druhů služeb byla ohodnocena 1 bodem, významnější služby dostaly 2, případně 3 body. U některých druhů služeb bylo hodnocení navýšeno, pokud v sídle existovalo více zařízení těchto služeb – prodejny potravin, lékaři. U prodejen potravin bylo hodnocení odstupňováno podle velikosti prodejny (1-3 body). Obslužný význam sídelního střediska byl dán součtem bodů za uvedené služby. Podrobnosti jsou v Tabulce 2. Informace o umístění sledovaných druhů služeb pocházely z internetu a z terénního průzkumu.

Tabulka 2. Sledované druhy zařízení služeb pro obyvatele v sídlech (2019)

Skupiny druhů služeb	Druhy služeb	Body
Zařízení administrativy	Okresní soud	1
	Katastrální úřad	1
	Finanční úřad	2
	Úřad práce	2
	Úřad ORP	1
	Matriční úřad	1
	Stavební úřad	1
	Policie ČR	1
	Městská policie	1
Zařízení školství	Gymnázium	2
	Střední škola	2
	ZUŠ	1
	Úplná ZŠ	1
Zařízení zdravotnictví	Nemocnice	3
	LDN	1
	Odborný lékař	1 až 3 ¹
	Praktický lékař	1 až 3 ¹
	Lékárna	1 až 3 ¹
Zařízení bank, pošt a prodejen potravin	Pošta	1
	Prodejny potravin	1, 3 ²
	Banky	1
	Bankomaty	1 ³
Zařízení kultury a sportu	Fara	1
	Krytá ledová plocha	1
	Krytý plavecký bazén	1

Poznámky: ¹Jedno až dvě zařízení = 1 bod, tři až pět zařízení = 2 body, šest a více zařízení = 3 body. ²Součet bodů za jednotlivé prodejny potravin, přičemž supermarket potravin = 3 body a ostatní prodejny potravin = 1 bod.

Zdroj dat: Vlastní zpracování.

Počet dojíždějících za prací a studiem do obce ukazoval především střediskový význam sídelního střediska pro sídla v jeho zázemí. Bohužel, pro tento ukazatel nebyla k dispozici aktuálnější data, než data ze Sčítání 2011 (ČSÚ 2013a). Problémem bylo také to, že se jedná o data za celou obec (ovšem většinou se dojíždí do sídla obce, které je sídelním střediskem). Dalším problémem byla skutečnost, že při Sčítání v roce 2011 mnoho obyvatel nevyplnilo dojíždětku, i když dojížděli za prací či studiem (mezi Sčítáními 2001 a 2011 došlo k významnému poklesu dojíždětky, což se reálně nemohlo stát – Hampl, Marada 2015). Na druhou stranu lze ale předpokládat, že podíl nezachycené dojíždětky bude u jednotlivých sídelních středisek zhruba stejný. Také Mulíček, Seidenglanz (2011) vymezují sídelní střediska mimo jiné na základě dojíždětky za prací.

Jako čtvrtý ukazatel byl sledován *počet spojů veřejné dopravy (autobusů a vlaků) v sídlech*. Pro zjištění tohoto údaje byla využívána databáze integrovaného dopravního systému IDOS (2019b). Spoje byly sledovány v pracovní středu v září 2019. Autobusový spoj byl roven vlakovému spoji. Postup při získávání dat byl následující – na webových stránkách IDOS.cz byly otevřeny jízdní řády v PDF a následně byly vybrány autobusové a vlakové spoje příslušné k sídlu. V kolonce „města a obce“ bylo zadáno sídlo okresu Prachatice a následně byly otevírány jednotlivé jízdní řády jednotlivých linek a počítány jednotlivé spoje, které mířily z nebo do sídla. Součtem všech těchto spojů sídla byl vytvořen požadovaný údaj. Do tohoto sčítání spojů nebyly zahrnuty spoje městské hromadné dopravy. Upřednostňovány byly zastávky spojů lokalizované ve středu sídel, u malých sídel mohly tyto zastávky ležet až do vzdálenosti 1 km od okraje sídla. Výsledky lze nalézt v Tabulce 4.

Výše uvedené ukazatele sídelní střediskovosti byly naplňovány daty pouze u populačně větších sídel (větších než 300 obyvatel). Až později k nim byla přidána některá menší sídla, pokud měla vysoké hodnoty u některých ukazatelů.

Hierarchie sídelních středisek

Pro autora bakalářské práce je nezpochybnitelným mezoregionálním sídelním střediskem pro okres Prachatice město České Budějovice. Hampl, Marada (2015) sice připojují Vimpersko k mezoregionální Praze, ale především na základě denní dojíždětky. Mikroregionální sídelní středisko (*mikroregionální město*) muselo mít gymnázium, nejméně 10 specializovaných lékařů, 2 banky a potravinový supermarket, dále také nejméně 5 000 obyvatel (podobně jako Hampl a Marada 2015), 2 000 obsazených pracovních míst a 100 autobusových a vlakových spojů v pracovní den (středa). Další podmínkou bylo nejméně 1 000 dojíždějících za prací a studiem. V bakalářských pracích Chvojková a Podlešáková (2019) jsou mikroregionální města ještě

významově rozlišena na velmi silná, silná, slabá a velmi slabá na základě hodnot sledovaných ukazatelů sídelní střediskovosti. Makroregionální a mezoregionální sídelní střediska, stejně tak mikroregionální města lze považovat za **vyšší sídelní střediska**, která si kolem sebe vytvářejí spádové regiony dojížděky za prací a službami.

Dále byla vymezována **nižší sídelní střediska**. Nižší sídelní střediska jsou poměrně málo diskutována v současné odborné literatuře. Tomuto tématu se například věnovali Kubeš, Pahorecká (2000) a nižší sídelní střediska v podobě malých měst a městysů byla v jejich práci označena jako subregionální střediska nebo Vaishar, Zapletalová (2009), kteří se věnovali malým městům nacházejícím se v Jihomoravském kraji. V této bakalářské práci jsou nižší sídelní střediska členěna na **velmi malá města, městyse a střediskové vesnice**. Aby sídlo mohlo patřit mezi velmi malá města, muselo mít úplnou základní školu, čtyři lékaře, lékárnu, poštu a středně velký obchod s potravinami (nepřítomnost jedné z těchto služeb byla přípustná). Městyse a střediskové vesnice byly vymezeny na základě hodnot ukazatelů sídelní střediskovosti (viz Tabulka 4.). Tyto hodnoty a jejich průměr také posloužily k rozlišení sídelních středisek určité hierarchie do subtypů – velmi silné, silné, slabé, velmi slabé sídelní středisko určitého typu.

5.2 Vymezování periferních, semiperiferních a suburbánních sídel

Podobně jako v článku Kubeš, Kraft (2011) jsou **periferní sídla** okresu Prachatice vymezována na základě jejich časové odlehlosti (prostřednictvím spojů veřejné dopravy) od mikroregionálních sídelních středisek (mikroregionálních měst). Periferní sídla na základě odlehlosti a časové dostupnosti vymezují také Bernard, Šimon (2017) nebo Šimon (2017). U všech sídel okresu Prachatice byly pomocí databáze IDOS (IDOS 2019a) zaznamenávány počty spojů do/z určených mikroregionálních měst (Prachatice, Vimperk) a zároveň byl také sledován čas strávený v těchto spojích. V případě, že některá sídla měla blíže k mikroregionálním městům v sousedních okresech, byla tato blízkost také zohledněna (vazba na Strakonice, Vodňany a České Budějovice).

Spoje veřejné dopravy byly zaznamenávány v pracovní středě mimo školní prázdniny, konkrétně v září 2019, a to v časech mezi 5:00-8:00 (v době dojížděky za prací a do škol) a 13:00-18:00 (v době návratu do sídla). Za periferní sídla byla považována ta sídla, která nemají alespoň 2 ranní spoje ze sídla do mikroregionálního města a alespoň 2 odpolední spoje z mikroregionálního města zpět do sídla (viz stanovené časy). Vedle toho byla za periferní sídla považována ta sídla, u kterých byla doba strávená v těchto spojích delší než 30 minut (průměr za všechny spoje). Za pomocí těchto kritérií pak byla vymezena periferní sídla okresu Prachatice.

Někteří autoři vymezující odlehlé periferie pracovali s dostupností individuální automobilovou dopravou. V této bakalářské práci byla tato forma dostupnosti také zvažována – viz Mapa 6. Nicméně automobil nemohou samostatně využívat děti, studenti do 18 let, někteří handicapovaní a staří lidé, a také ti, kteří auto nemají. Z těchto důvodů byla upřednostněna dostupnost pomocí prostředků veřejné dopravy.

V této bakalářské práci jsou také vymezena *suburbánní sídla* v okolí mikroregionálních měst Prachatic a Vimperku. Autor bakalářské práce navštívil všechna sídla v blízkém okolí uvedených měst a sledoval v nich významnější zastoupení nových rodinných domů suburbánního charakteru. Autor také využil mapování suburbanizace v obcích České republiky podle Ouředníček a kol. (2018). Ve výsledku bylo vymezeno 9 suburbánních sídel u Prachatic, 2 u Vimperka a 1 suburbánní sídlo u Husince.

Sídla, která nespádají ani do jednoho z výše uvedených typů (mikroregionální města, periferní sídla a suburbánní sídla) jsou v této bakalářské práci označena jako *semiperiferní sídla* (podobně Kubeš, Kraft 2011; Chvojková 2019; Podlešáková 2019). Ze semiperiferních sídel je možné se dostat do mikroregionálního města pomocí veřejné dopravy do 30 minut.

5.3 Vymezování periferních oblastí a jejich typologie

Postup při vymezování periferních sídel je podrobně popsán výše. Za *periferní oblast* (p.o.) bylo považováno spojení 5 a více periferních sídel, které spolu sousedí (sousedí polygony přiřčené k sídlům jako k částem obcí). Periferní oblasti jsou typově rozčleněny do 3 typů podle jejich polohy v rámci kraje, resp. mezoregionu (viz. Kubeš, Kraft 2011). Může se jednat o (státně) *pohraniční p.o.* (leží v blízkosti státní hranice s Německem a Rakouskem), *mezikrajské p.o.* (nacházejí se u hranice krajů, v okrese Prachatic u hranice s Plzeňským krajem) a *vnitrokrájské p.o.* (nejsou pohraničními ani mezikrajskými periferními oblastmi, leží uvnitř kraje, u hranic se sousedními mikroregiony). Názvy periferních oblastí v této bakalářské práci jsou odvozeny od významného sídla či jiného geografického prvku ležícího uvnitř periferní oblasti. V Tabulce 8. jsou jednotlivé periferní oblasti a sídla která do nich patří vypsány.

5.4. Vyhodnocování sociálně-populační rozvinutosti sídel a periferních oblastí

Bakalářská práce se nazývá „Sociálně-populační rozvinutost periferních, semiperiferních a střediskových sídel okresu Prachatic“. *Sociálně-populační rozvinutost* sídel lze chápat jako vyšší lidský, demografický a případně i sociální kapitál sídel. *Lidský kapitál* je dán znalostmi, dovednostmi a schopnostmi obyvatel (OECD 1998). Do značné míry se odráží ve vzdělání

obyvatel (Hansen, Aner 2017) a v jejich zkušenostech a je pro rozvoj periferních obcí značně důležitý (Pileček 2011). Příznivý *demografický kapitál* představuje takové příznivé hodnoty přirozené a migrační bilance obyvatel, včetně jejich věkové struktury, které zaručují stabilitu a růst počtu obyvatel a příznivou věkovou strukturu obyvatel (podobně Wiczerzak 2018). *Sociální kapitál* je dán především úrovní sociálních kontaktů uvnitř komunity a mírou vzájemné spolupráce a pomoci (Pileček 2010). Na úrovni sídel bylo velmi obtížné, vzhledem k nedostatku dat, vytvořit indikátory mapující úroveň výše uvedených kapitolů. Navíc od Sčítání 2011, které shromažďovalo některá data za části obcí, uběhla již delší doba. Po dlouhé diskuzi v rámci skupiny zabývající se problematikou periferií a jejich rozvinutostí bylo vybráno pouze 8 indikátorů sociálně-populační rozvinutosti sídel (a periferních území tvořených sídly).

Jedná se o následující indikátory: index dlouhodobého vývoje počtu obyvatel v sídle 2019/1991, index střednědobého vývoje počtu obyvatel v sídle 2019/2001, podíl dětí ve věku 0-14 let v sídle v % v roce 2019, podíl seniorů ve věku 65+ v sídle v % v roce 2019, počet ekonomických subjektů na 100 obyvatel sídla ve věku 15+ v roce 2019, počet obyvatel pouze se základním vzděláním a bez vzdělání na 100 obyvatel ve věku 15+ v obci v roce 2011, počet obyvatel s vysokoškolským vzděláním na 100 obyvatel ve věku 15+ v obci v roce 2011 a počet spolků a organizací na 100 obyvatel sídla ve věku 15+ v roce 2019 – Tabulka 3.

Tabulka 3. Použité indikátory sociálně-populační rozvinutosti v sídlech

Kód	Indikátor
DVOB	Index dlouhodobého vývoje počtu obyvatel v sídle 2019/1991
SVOB	Index střednědobého vývoje počtu obyvatel v sídle 2019/2001
DETI	Podíl dětí ve věku 0-14 let v sídle v % v roce 2019
SENI	Podíl seniorů ve věku 65+ v sídle v % v roce 2019
PODN	Počet ekonomických subjektů na 100 obyvatel sídla ve věku 15+ let v roce 2019
ZAKL	Počet obyvatel pouze se zákl. vzděláním a bez vzdělání na 100 obyvatel ve věku 15+ v obci v roce 2011
VYSO	Počet obyvatel s vysokoškolským vzděláním na 100 obyvatel ve věku 15+ v obci v roce 2011
SPOL	Počet spolků a organizací na 100 obyvatel sídla ve věku 15+ v roce 2019

Zdroj dat: Chvojková (2019), Podlešáková (2019) a vlastní doplnění

Index dlouhodobého vývoje počtu obyvatel v sídle 2019/1991 (DVOB) a *index střednědobého vývoje počtu obyvatel v sídle 2019/2001 (SVOB)* vyhodnocují populační růst anebo úbytek v jednotlivých sídlech okresu Prachatice v porovnání mezi lety 1991 a 2019 a 2001 a 2019. Data o počtu obyvatel byla získána z Historického lexikonu obcí (ČSÚ 2013b) a z databáze průběžné registrace obyvatel (ČSÚ 2019a). I v tomto případě bylo třeba uplatnit

přepočty údajů z roku 2019 z úrovně obce na úroveň sídel podobným postupem jako v případě ukazatele počtu obyvatel sídelních středisek – viz metodická kapitola 5.1.

Dalšími indikátory jsou indikátory věkové struktury obyvatelstva jednotlivých sídel. Jedná se o *podíl dětí ve věku 0-14 let v sídle v % v roce 2019 (DETI)* a o *podíl seniorů ve věku 65+ v sídle v % v roce 2019 (SENI)*. Také tyto údaje z roku 2019 bylo nutné přepočítávat z obcí na sídla podobně jako výše (použité zdroje dat – (ČSÚ 2013c) a (ČSÚ 2019c). Podobné indikátory věkové struktury obyvatel použili v analýzách periferií např. Bernard, Šimon (2017) nebo Chvojková (2019). Hodnoty těchto indikátorů jsou důležité z hlediska demografického kapitálu sídel. Obyvatelstvo České republiky stárne, průměrný věk se zvyšuje a podíl mužů a žen ve věku 65+ let roste. Tento jev sám o sobě není problémem. Problémem je ale nepoměr podílu dětí a podílu seniorů.

Indikátorem, který indikuje míru podnikání obyvatel je *počet ekonomických subjektů na 100 obyvatel sídla ve věku 15+ v roce 2019 (PODN)*. Data pro tento indikátor byla nalezena na internetových stránkách ares.cz (Ares 2019). Sečetly se podnikatelské subjekty, jejichž adresa příslušela k danému sídlu a tento součet se vztáhnul na 100 obyvatel sídla ve věku 15+ let.

Bohužel údaje o míře vzdělanosti (míře dosaženého vzdělání), které jsou důležité pro hodnocení lidského kapitálu, nebyly dostupné za sídla kvůli ochraně individuálních dat. Bylo proto nutné pracovat s údaji za celou obec a tyto údaje přiřadit ke všem sídlům obce. Indikátory *počet obyvatel pouze se základním vzděláním a bez vzdělání na 100 obyvatel ve věku 15+ v obci v roce 2011 (ZAKL)* a *počet obyvatel s vysokoškolským vzděláním na 100 obyvatel ve věku 15+ v obci v roce 2011 (VYSO)* byly vytvořeny na bázi dat ze Sčítání 2011 (ČSÚ 2011) a tato data jsou proto již poměrně zastaralá. Podobné ukazatele vzdělanosti použil např. Šimon (2017).

Jako indikátor sociálního kapitálu byl zvolen *počet spolků a organizací na 100 obyvatel sídla ve věku 15+ v roce 2019 (SPOL)*. Potřebná data pro tento indikátor byla získána také z databáze Ministerstva financí ARES (Ares 2019). Pro každé sídlo byl zjištěn počet spolků a ten byl následně vztažen na počet obyvatel sídla v ne-dětském věku. Spolky musely mít právní formu 706 – spolek nebo 736 pobočný spolek.

Nedostatečná sociálně-populační rozvinutost sídla (nízký lidský, demografický a sociální kapitál sídla) byla identifikována tehdy, pokud se hodnota indikátoru nacházela v *posledním kvartilu hodnot* tohoto indikátoru. Záviselo samozřejmě také na tom u kolika indikátorů se tento poslední kvartil objevil. V Tabulce 9. jsou u jednotlivých sídel a indikátorů tyto poslední kvartily hodnot vyznačeny žlutou barvou.

6. Hierarchie, perifernost a rozvinutost sídel okresu Prachatice

6.1. Hierarchie sídelních středisek

Jak již bylo zmíněno v metodické kapitole, sídelní střediska byla vymezována na základě podmínek pro jednotlivé hierarchické stupně sídelních středisek (mikroregionální města a velmi malá města) a následně odstupňována pomocí čtyř ukazatelů sídelní střediskovosti. Tyto ukazatele sídelní střediskovosti měly stejnou váhu.

Počet obyvatel

Počet obyvatel sídla v roce 2019 byl vypočítán u všech potenciálních sídelních středisek okresu Prachatice. Populačně největším sídlem okresu jsou Prachatice s 10.384 obyvateli. Druhým největším sídlem okresu je Vimperk se 6.639 obyvateli. S velkým odstupem následují Volary se 3.693 obyvateli a Netolice se 2.324 obyvateli. Žádné další sídlo okresu Prachatice nedosahuje 2.000 obyvatel. Mezi 1000–1500 obyvateli mají Lhenice, Vlachovo Březí, Husinec, Čkyně a Zdíkov. Následuje skupina sídel mezi 500–999 obyvateli. V řešeném území okresu Prachatice se jedná pouze o Stachy, Strunkovice nad Blanicí, Vacov a Lenoru. Počet obyvatel sídelního střediska hrál značnou roli při vymezování mikroregionálních měst a velmi malých měst v řešeném území. Populačně silné Prachatice a Vimperk se dostaly mezi mikroregionální města, populačně slabší Volary a Netolice mezi velmi malá města a městyse řešeného území už měli pouze kolem 1200 obyvatel (Čkyně, Vlachovo Březí a Husinec).

Počet služeb

Alespoň 1 bod za obslužnou vybavenost získalo 34 sídel. Prachatice podle očekávání obsadily v obslužné vybavenosti první místo, když získaly 57 bodů. Na druhém místě se umístil Vimperk se 48 body. V Prachaticích se oproti Vimperku nachází nemocnice, okresní soud, katastrální úřad a krytý bazén. Ve Vimperku se nachází krytá ledová plocha, která v Prachaticích není. Mezi nižšími sídelními středisky vedou v obslužné vybavenosti Volary (21 bodů; je zde např. krytý bazén) a Netolice (17 bodů). Následuje Vlachovo Březí (12 bodů; oproti ostatním mají např. bankomat a několik prodejen potravin) a Čkyně (10 bodů). Žádné další sídlo přes 10 bodů nezískalo. Husinec, Vacov, Lhenice a Stachy získaly 8 bodů. Strunkovice nad Blanicí získaly 7 bodů a Zdíkov 6 bodů. Žádné další sídlo nezískalo více než 4 body. Výskyt jednotlivých služeb u všech sídelních středisek okresu Prachatice je zobrazen v Tabulce 7. Body získané za obslužnou vybavenost se promítly do typů a subtypů sídelních středisek – Tabulka 4. Odstupy v počtu služeb jsou patrné u jednotlivých hierarchických typů sídelních středisek.

Mikroregionální města měla 57-48 bodů za sledované druhy služeb, velmi malá města 21-17, městyse 12-8 a střediskové vesnice 8-1 bod za sledované druhy služeb.

Počet dojíždějících

Do Prachatic (obec) v roce 2011 dojíždělo za prací a studiem 1.831 osob. Na druhém místě se umístil opět Vimperk, do kterého dojíždělo za prací a studiem 1.308 osob. V kapitole 4. jsou uvedeny průmyslové podniky v těchto městech, do kterých dojížděl z okolí značný počet pracovníků. Další pracovníci dojíždějí do různých zařízení služeb v těchto městech (více do Prachatic než do Vimperka – viz ČSÚ 2013a). Následně, s velkým odstupem, je na třetím místě Čkyně, do které dojíždělo za prací a studiem 355 osob, především do zdejších průmyslových podniků. Čkyně svojí dojíždělkou značně předčila populačně větší Volary nebo Netolice. Dojíždětku 200-260 osob měli Husinec, Netolice a Volary. Přes 100 osob dojíždělo už pouze do Vlachova Březí (169 osob), Stach (139 osob), Zdíkova (125 osob) a Vacova (115 osob).

Také počet dojíždějících se výrazně uplatnil při určování hierarchie sídelních středisek. Mikroregionální města mají v tomto případě ještě výraznější náskok před velmi malými městy, než tomu bylo u předchozího ukazatele. U seřazených nižších sídelních středisek v Tabulce 4. je ale dojíždětko značně rozmanité. Důležitou roli hraje lokace průmyslových závodů v těchto střediscích. Pokud v nich průmyslový podnik ukončí provoz, potom se v dojížděnce výrazně propadnou (Volary, Lenora, Nová Pec).

Počet spojů

Také u tohoto ukazatele se Prachatice umístily na prvním místě, když u nich bylo napočítáno 174 spojů veřejné dopravy. Vimperk je na tom prakticky stejně jako Prachatice – 171 spojů veřejné dopravy. Obě tato města jsou centry veřejné dopravy pro své široké zázemí. Za těmito dvěma městy je velká mezera. Na třetím místě se nachází Vlachovo Březí s 86 spoji, které leží významné silniční komunikaci směřující do Prachatic a které je terminálem autobusové dopravy pro své okolí. Další sídla těží ze své polohy na důležitých dopravních tazích okresu – Husinec 74 spojů, Netolice 68 spojů, Šumavské Hoštice 49 spojů. Tato sídla leží na silnici II. třídy spojující České Budějovice, Netolice, (Prachatice), Husinec a Vimperk. Volary jsou dopravním uzlem prachatické části Šumavy a na počtu jejich spojů je to znát (74 spojů). Z polohy na silnici I. třídy mezi Strakonice a Vimperkem těží Čkyně (73 spojů) nebo Bohumilice (56 spojů). Významným střediskem je v tomto ohledu také Vacov (61 spojů).

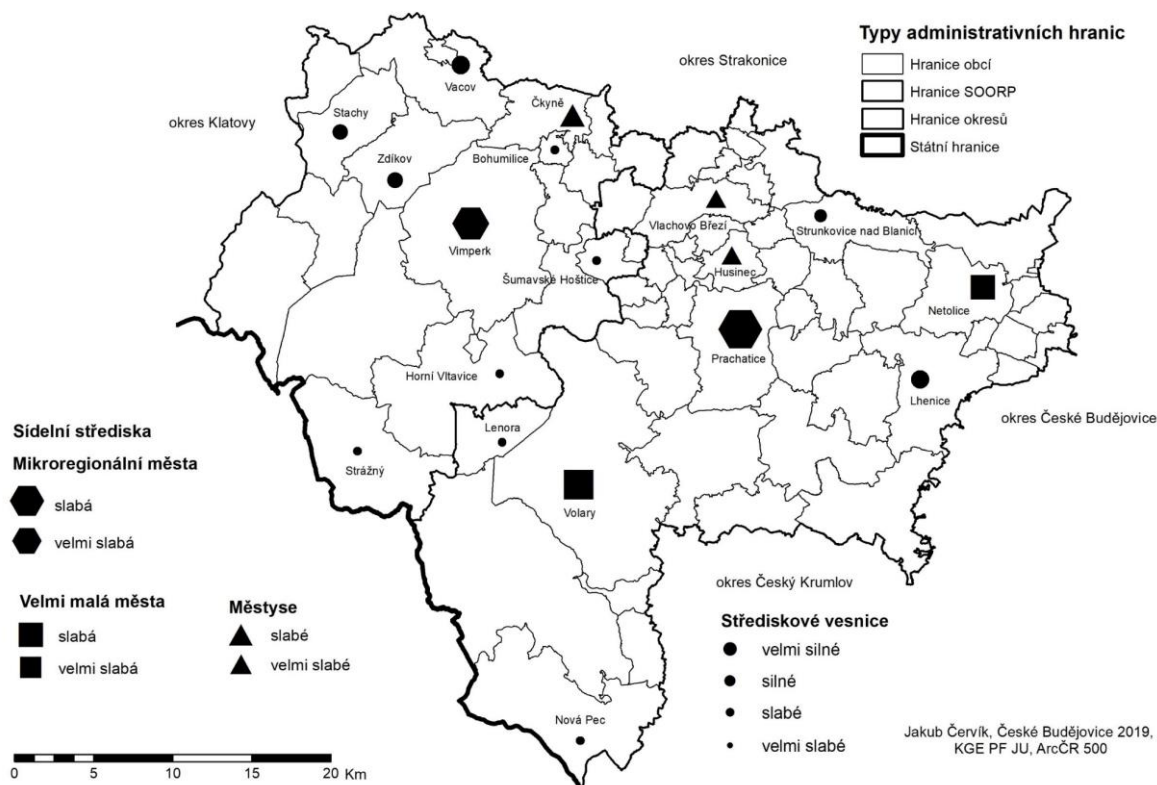
Také v případě ukazatele počtu spojů se v Tabulce 4. ukazují značné odstupy mezi mikroregionálními městy se 174–171 spoji a velmi malými městy se 74–68 spoji. Na dalších

místech hierarchie a pořadí sídelních středisek se mohou objevovat i vyšší hodnoty počtu spojů, protože některá sídelní střediska mají výhodnější polohu v územních systémech autobusové a vlakové dopravy.

Hierarchie sídelních středisek

Nejsilnějším sídelním střediskem řešeného území je město Prachatice. Na druhém místě skončil s průměrnými 79,46 body Vimperk. Prachatice a Vimperk byly ustanoveny jako **mikroregionální města** okresu Prachatice. Také Hampl, Marada (2015) určili tato města za mikroregionální sídelní střediska, stejně tak Chvojková (2019). Obě města splňují v kapitole 5.1 stanovené podmínky pro mikroregionální města. Chvojková (2019), když porovnávala mikroregionální města Jihočeského kraje, přidala k Prachaticím přívlastek „slabé mikroregionální město“ a k Vimperku „velmi slabé mikroregionální město“. S tímto zařazením těchto měst souhlasí i autor této bakalářské práce – Mapa 4. a Tabulka 4.

Mapa 4. Hierarchie sídelních středisek v okrese Prachatice (2019)

Zdroj dat: Vlastní zpracování.

Následně byla vymezována nižší sídelní střediska. Nejsilnějším nižším sídelním střediskem okresu Prachatice byly Volary a za nimi Netolice. Tato dvě sídelní střediska byla ustanovena

jako *velmi malá města* vzhledem k jejich většímu odstupu od dalších sídelních středisek a také vzhledem k poměrně významné roli, kterou hrají pro své poměrně rozsáhlé venkovské zázemí. Obě sídelní střediska splňují podmínky pro velmi malá města stanovené v kapitole 5.1. Volary byly ustanoveny na základě bodových zisků slabým velmi malým městem a Netolice velmi slabým velmi malým městem – Mapa 4. a Tabulka 4.

Jako *městys* byla ustanovena Čkyně, Vlachovo Březí a Husinec – Mapa 4. a Tabulka 4. Pro městyse nebyly stanoveny podmínky, byly ustanoveny na základě většího bodového odstupu od velmi malých měst. Bodové zisky městysů rozdělily městyse na slabá a velmi slabá (porovnáno s výsledky práce Chvojková 2019). Městyse nemají vyhraněná spádová zázemí, ale jsou v nich průmyslové podniky s dojížděnou za prací.

Tabulka 4. Hierarchie sídelních středisek okresu Prachatice (2019)

Sídelní střediska a jejich hierarchie	Počet obyvatel 2019	Bodů za počet obyvatel	Počet služeb 2019	Bodů za počet služeb	Počet dojížděj. 2011	Bodů za počet dojížděj.	Počet spojů 2019	Bodů za počet spojů	Suma bodů	Průměr bodů	Subtyp sídelního střediska
<i>Mikroregionální města</i>											
Prachatice	10 384	100	57	100	1 831	100	174	100	400	100	slabé
Vimperk	6 639	63,93	48	84,21	1 308	71,44	171	98,28	317,86	79,46	velmi slabé
<i>Velmi malá města</i>											
Volary	3 693	100	21	100	209	58,87	74	86,05	344,92	86,23	slabé
Netolice	2 324	62,93	17	80,95	252	70,99	68	79,07	293,94	73,49	velmi slabé
<i>Městyse</i>											
Čkyně	1 261	34,15	10	47,62	355	100	73	84,88	266,65	66,66	slabé
Vlachovo Březí	1 533	41,51	12	57,14	169	47,61	86	100	246,26	61,57	velmi slabé
Husinec	1 329	35,99	8	38,10	260	73,24	74	86,05	233,38	58,34	velmi slabé
<i>Střediskové vesnice</i>											
Vacov	817	22,12	8	38,10	115	32,39	61	70,93	163,54	40,88	velmi silné
Lhenice	1 567	42,43	8	38,10	58	16,34	56	65,12	161,99	40,50	velmi silné
Zdřkov	1 139	30,84	6	28,57	125	35,21	48	55,81	150,43	37,61	silné
Stachy	981	26,56	8	38,10	139	39,15	33	38,37	142,18	35,54	silné
Strunkovice nad Blanicí	937	25,37	7	33,33	55	15,49	36	41,86	116,05	29,01	slabé
Šumavské Hoštice	337	9,13	4	19,05	58	16,34	49	56,98	101,50	25,37	velmi slabé
Bohumilice	321	8,69	1	4,76	66	18,59	56	65,12	97,16	24,29	velmi slabé
Lenora	572	15,49	2	9,52	24	6,76	37	43,02	74,79	18,70	velmi slabé
Nová Pec	321	8,69	2	9,52	33	9,30	34	39,53	67,04	16,76	velmi slabé
Strážný	365	9,88	2	9,52	119	33,52	12	13,95	66,87	16,72	velmi slabé
Horní Vltavice	351	9,50	3	14,29	24	6,76	31	36,05	66,60	16,65	velmi slabé

Zdroj dat: vlastní zpracování na základě dat ČSÚ (2013a), ČSÚ (2013c), ČSÚ (2019a), IDOS (2019b)

Jako poslední skupina nižších sídelních středisek byly vymezeny *střediskové vesnice*. Po dlouhé diskuzi bylo těchto střediskových vesnic nakonec vymezeno 11. Patřily mezi ně Vacov, Lhenice, Zdíkov, Stachy, Strunkovice nad Blanicí, Šumavské Hoštice, Bohumilice, Lenora, Nová Pec, Strážný a Horní Vltavice. Jde o poměrně rozmanitá sídelní střediska ležící ve venkovských zemědělských periferiích, horských oblastech cestovního ruchu, na významných komunikacích, nebo jde o bývalá menší průmyslová střediska. Také střediskové vesnice byly rozděleny na základě bodových zisků, a to na velmi silné, silné, slabé a velmi slabé – viz Tabulka 4. Rozhraní mezi střediskovými vesnicemi a nestředisky se v řešeném území ukázalo jako poměrně výrazné. Poslední středisková vesnice Horní Vltavice získala v průměru 16,65 bodů (celkem 66,60 bodů), následující nestředisko Těšovice 15,84 bodů (ovšem hlavně díky existenci průmyslové zóny a velkému počtu spojů veřejné dopravy) a nestředisko Ktiš pouze 13,46 bodů (celkem 53,84 bodů).

6.2. Periferní, semiperiferní a suburbánní sídla

V řešeném území okresu Prachatice bylo identifikováno 240 sídel, většinou jde o části obcí. Na základě metodiky popsané v kapitole 5.2 byly v této bakalářské práci vymežovány periferní, semiperiferní a suburbánní sídla (Mapa 5.). Zvlášť stojí dvě výše uvedená mikroregionální města – Vimperk a Prachatice.

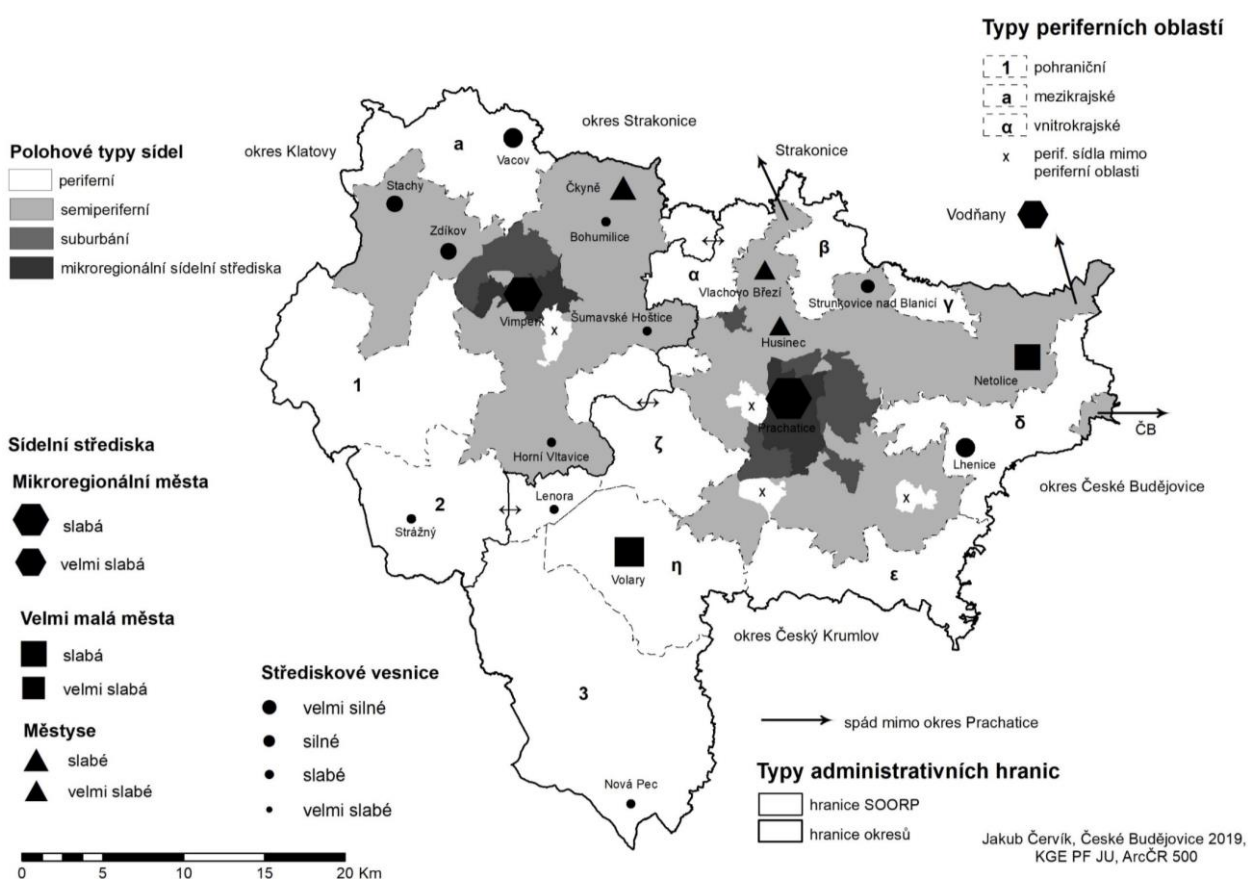
Periferní sídla

Periferních sídel, sídel značně odlehklých od Vimperka a Prachatic prostřednictvím veřejné dopravy nebo sídel veřejnou dopravou nevybavených, bylo v řešeném území vymezeno 120. To znamená, že 50 % sídel okresu Prachatice lze označit jako periferní sídla. Periferní sídla se nacházejí především v horské části Šumavy, další na hranicích okresu Prachatice s okolními okresy (na Lhenicku, Ktišsku a Vlachovobřezsku), také na hranicích s Plzeňským krajem, v okolí Vacova, lze pozorovat větší území s periferními sídly. V centrální části okresu Prachatice, v oblasti Boubínské hornatiny, se vyskytují další venkovské osady s periferní polohou. Jednotlivá periferní sídla lze nalézt i v blízkém okolí Vimperka a Prachatic. V tomto případě se jedná o malá sídla bez autobusového spojení s uvedenými městy. V kapitole 6.3 budou na základě blízko sebe ležících periferních sídel vymežovány periferní oblasti.

Semiperiferní sídla

Semiperiferních sídel bylo v okrese Prachatice vymezeno 106 (přibližně 44 %) – Mapa 5. Pojem semiperiferní sídla ve smyslu sídel odlehklých od měst (mikroregionálních sídelních středisek) použili poprvé ve své práci Kubeš, Kraft (2011).

Mapa 5. Sídelní střediska, suburbánní, semiperiferní a periferní sídla a periferní oblasti v okrese Prachatice – mikroregionální uroveň (2019)

Zdroj dat: Vlastní zpracování, IDOS (2019a)

Tato sídla nejsou ani periferními, ani suburbánními sídly a nejsou ani mikroregionálními městy. Nacházejí se do 30 minut jízdy autobusem či vlakem od mikroregionálních měst (vyjma suburbánních sídel). Nacházejí se tedy v zázemí mikroregionálních měst. V řešeném území semiperiferní sídla leží především v zónách kolem Prachatic a Vimperku, a ve výběžcích podél významných komunikací mezi těmito a dalšími mikroregionálními městy. U státní hranice se semiperiferní sídla nevyskytují vůbec. Na východním okraji okresu Prachatice, podél hlavní silniční komunikace z Prachatic do Českých Budějovic, leží dvě sídla náležící do zóny

semiperiferních sídel mikroregionálních Českých Budějovic. Na severovýchodě okresu Prachatice naleží několik semiperiferních sídel k Vodňanům a na severu ke Strakonícím.

Suburbánní sídla

V zázemí mikroregionálních měst Vimperk a Prachatice se nacházejí *suburbánní sídla* – Mapa 5., vymezeno podle Ouředníček a kol. (2018) a terénního průzkumu. V okolí města Prachatice se jedná o suburbánní sídla Žernovice, Zdenice, Nebahovy, Leptáč, Libínské Sedlo, Perlovice, Staré Prachatice, Bělečská Lhota a Dubovice. V okolí města Vimperk jde o suburbánní sídla Cejsice a Křesanov. U Husince, mezi Prachaticemi a Vimperkem, se nachází suburbánní sídlo Pěčnov. Tato sídla se vyznačují populačním růstem, velkým zastoupením nových rodinných domů suburbánního charakteru, obyvatel pocházejících z měst (hlavně z Vimperku a Prachatic) a silnou dojížděnkou do Vimperku a Prachatic za prací. Příchod suburbanitů zásadně ovlivnil demografické charakteristiky těchto suburbánních sídel (viz kapitola 6.4).

Perifernost sídel na základě individuální automobilové dopravy

V Mapě 6. jsou znázorněna periferní sídla vymezená 30 minutovou odlehlostí od mikroregionálních měst prostřednictvím individuální automobilové dopravy. Počet a územní rozsah takto vymezených periferních sídel je ve srovnání s výše uvedeným vymezením těchto sídel malý. Menší periferie takto vznikla u státní hranice s Bavorskem, na území sídel Knížecí Pláně a Bučina s minimem obyvatel. Poněkud větší periferie takto vznikla u hranic s Rakouskem, na území obcí Stožec a Nová Pec. Pro další analýzy byla upřednostněna mikroregionální perifernost na základě izochron veřejné dopravy – viz výše.

Perifernost sídel na mezoregionální a makroregionální úrovni

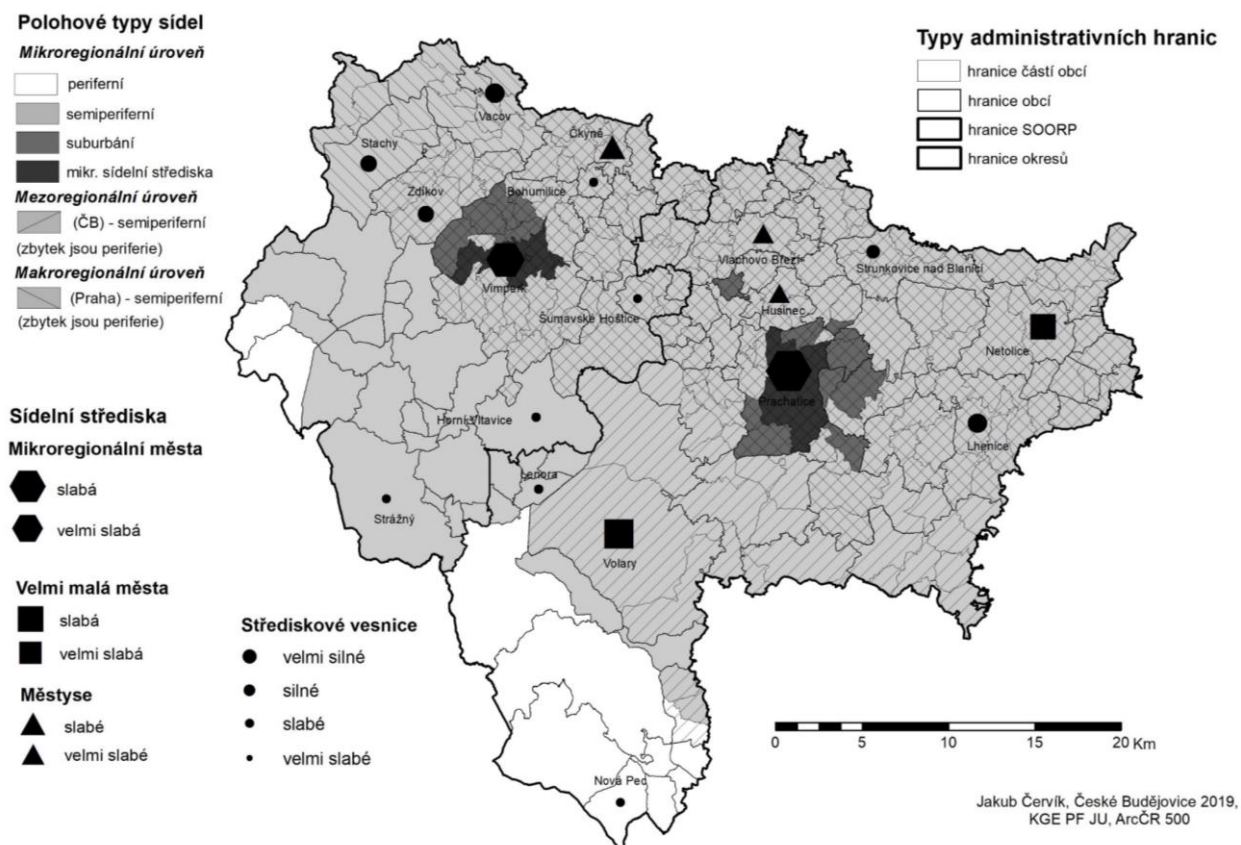
V Mapě 6. jsou navíc vyznačena sídla, která jsou periferní a semiperiferní vůči mezoregionálním Českým Budějovicím a makroregionální Praze, tedy periferní a semiperiferní sídla mezoregionální a makroregionální úrovně. V tomto případě byla časová odlehlost měřena na základě individuální automobilové dopravy, mezoregionální periferní sídla ležela za hodinovou izochronou individuální automobilové dopravy z Českých Budějovic, makroregionální sídla za 2 hodinovou izochronou této dopravy z Prahy.

Hodinová dostupnost do Českých Budějovic zahrnuje Netolice, Lhenice, Prachatice, také Volary, zahrnuje také Vimperk a Zdíkov, na severu ještě Čkyni, Vlachovo Březí a Strunkovice nad Blanicí. Jde o území, ze kterého dojíždí menší část ekonomicky aktivních každodenně za

prací do Českých Budějovic. České Budějovice v tomto území také konkurují Prachaticím, případně i Vimperku, v dojížděce za službami na mikroregionální úrovni.

Dvouhodinová dostupnost do Prahy zahrnuje Stachy, Zdíkov, Vimperk, Šumavské Hoštice, Prachatice, Lhenice a všechna sídla severně položená od této linie. Jde tedy o sídla relativně dobře položená vůči Praze. Každodenní dojíždka z těchto sídel do Prahy je ale nereálná. Nicméně vliv Prahy je zde značný, na mezoregionální úrovni zde Praha konkuruje Českým Budějovicím. Hampl (2005) a Hampl, Marada (2015) přiřadili Vimpersko do mezoregionu Prahy.

Mapa 6. Periferní a semiperiferní sídla v okrese Prachatice na makro, mezo a mikroregionální úrovni při použití individuální automobilové dopravy (2019)

Zdroj dat: vlastní zpracování, mapy.cz

6.3. Periferní oblasti a jejich typy

Jak již bylo zmíněno v metodické kapitole, *periferní oblast* tvoří alespoň 5 sousedících periferních sídel (musí sousedit polygony těchto sídel v GIS). V okrese Prachatice bylo vymezeno 11 periferních oblastí. Jsou rozděleny do 3 typů – pohraniční periferní oblasti (3 oblasti), mezikrajské periferní oblasti (1 oblast) a vnitrokrajské periferní oblasti (7 oblastí).

Seznam a názvy periferních oblastí v okrese Prachatice, včetně periferních sídel patřících do těchto oblastí, jsou zobrazeny v Tabulce 8. Tyto periferní oblasti a jejich typy jsou také vyznačeny v Mapě 5.

Rozsáhlé periferní oblasti se nacházejí především podél státní hranice s Bavorskem a Horním Rakouskem. Jde o *pohraniční periferní oblasti*. Rozprostírají se v okolí Kvildy a Borové Lady (Borovoladsko – 1), kde mají silniční komunikace velkou deviatilitu, velký spád, a pohybují se po nich autobusové spoje s malou frekvencí, další se rozprostírá v okolí Strážného (Strážensko – 2), které je značně vzdálené od Vimperka a poslední leží v okolí Nové Pece a Stožce (Stožecko – 3), které jsou velmi vzdáleny od Prachatic. Každodenní dojíždění z Nové Pece do Prachatic je obtížně realizovatelné.

Mezikrajská periferní oblast byla ustanovena na Vacovsku, u hranic s Plzeňským krajem (Vacovsko – a). Leží zde některá větší sídla jako Vacov nebo Nicov a řada drobných venkovských sídel. Podobně jako u jiných mezikrajských periferních oblastí, na druhé straně krajské hranice navazuje mezikrajská periferní oblast Plzeňského kraje a přes hranice okresu, na Strakonicku, ještě další periferní území západně od Volyně. Jako celek tato periferní území vytvářejí rozsáhlou a problémovou vnitřní periferii České republiky (podobně Musil, Müller 2008).

Vnitrokrajské periferní oblasti okresu Prachatice se nacházejí především u hranic se sousedními okresy Jihočeského kraje a také v centrální části okresu. Jedná se o periferní oblasti Radhosticko (α) – leží na rozhraní dopravního spádu mezi Volyní, Vimperkem a Prachaticemi, mimo významné komunikace; Dubsko (β) – leží poněkud dál od Prachatic, ale blízko významných komunikací, Borsko (γ) – leží na hřbetu vrchoviny a na rozhraní dopravního spádu mezi Vodňany, Netolicemi a Prachaticemi; Lhenicko (δ) – jde o území odlehlé od Prachatic i Českých Budějovic, s malou frekvencí spojů; Ktišsko (ϵ) – extrémně odlehlé a málo osídlené území u hranic s vojenským újezdem Boletice; Boubínsko (ζ) – s malými osadami na svazích masivu Boubína a Volarsko (η) – značně vzdálené od Prachatic. V kapitole 6.5 budou jednotlivé periferní oblasti vyhodnoceny pomocí indikátorů sociálně-populační rozvinutosti.

6.4. Sociálně-populační rozvinutost periferních, semiperiferních, suburbánních a střediskových sídel

V této kapitole byla sociálně-populační rozvinutost odlehlostních typů sídel okresu Prachatice vyhodnocována na základě hodnot 8 indikátorů sociálně-populační rozvinutosti. Konkrétně se jednalo o vyhodnocování této rozvinutosti za mikroregionální města, suburbánní

sídla, semiperiferní sídla a periferní sídla a pro porovnání také za nižší sídelní střediska (velmi malá města, městyse a střediskové vesnice) – Tabulka 5.

Nejlépe z hodnocení sociálně-populační rozvinutosti vycházejí **suburbánní sídla**. Na dlouhodobém i střednědobém indexu vývoje počtu obyvatel je vidět, že počet obyvatel v těchto sídlech poměrně značně roste (podobně Chvojková 2019 v rámci celého Jihočeského kraje). Počet obyvatel vzrostl ve všech suburbánních sídlech okresu, nejvíce však v Pěčnově, Dubovicích a Zdenicích (jde o suburbia v okolí Prachatic). V suburbánních sídlech je výrazně nejvyšší podíl dětí (18,60 %; díky přistěhování mladých rodin s dětmi) a výrazně nejnižší podíl seniorů (14,96 %; viz poznámka výše). Ve sledovaném typu sídel je nejvyšší úroveň podnikání, protože suburbánní migranti jsou často podnikateli. Počet obyvatel se základním vzděláním je v suburbánních sídlech nejnižší a počet vysokoškolsky vzdělaných obyvatel je zde druhý nejvyšší (po mikroregionálních městech).

Mikroregionálním městům podle dlouhodobého i střednědobého indexu vývoje počtu obyvatel klesá počet obyvatel. Vimperk se dokonce v indexu SVOB umístil v posledním kvartilu hodnot, když dosáhl hodnoty indexu 0,89. Je to pravděpodobně způsobeno poklesem zdejšího průmyslu, suburbanizací a periferní polohou vůči mezoregionálním Českým Budějovicím (případně Praze a Plzni). Jistou roli může hrát i kontraurbanizace. Ani Prachatice na tom nejsou z hlediska populačního vývoje lépe – viz Tabulka 9. Podíl dětí je v těchto městech příznivý, podíl seniorů je zde vyšší. Míra podnikání je v mikroregionálních městech druhá nejvyšší. Vzdělanost obyvatel mikroregionálních měst je ze všech sledovaných typů sídel s náskokem nejvyšší. Vzdělanostní data ale nejsou nejnovější. Nižší míra spolkové aktivity je dána větším počtem obyvatel – spolky zde mají větší počet členů.

Semiperiferním sídlům podle dlouhodobého i střednědobého indexu vývoje počtu obyvatel populace roste (zvláště v dlouhodobějším pohledu). S jistou opatrností lze předpokládat, že tento růst způsobuje kontraurbanizace obyvatel z Vimperku a z dalších českých měst, i z Prahy (viz Edelmanová 2019). Podíl dětí je zde po suburbánních sídlech druhý nejvyšší. Podíl seniorů je v semiperiferních sídlech nejvyšší. Je to dáno donedávna uskutečňovaným vystěhováváním obyvatel mladšího a středního věku do měst.

Nejhůře z hodnocení sociálně-populační rozvinutosti vycházejí **periferní sídla**. Co je ale překvapivé, je jejich příznivý populační vývoj, zvláště v posledním období (SVOB). K podobným zjištěním došla v rámci Jihočeského kraje i Edelmanová (2019). Autorka tento populační růst periferních sídel vysvětluje kontraurbanizací. V periferních sídlech je vysoký podíl seniorů, a naopak velmi nízký podíl dětí. Také zde je to dáno donedávna uskutečňovaným vystěhováváním obyvatel mladšího a středního věku do měst.

Tabulka 5. Hodnoty indikátorů sociálně-populační rozvinutosti odlehlostních typů sídel okresu Prachatice (2011, 2019)

Typ sídla (počet sídel)	DVOB	SVOB	DETI	SENI	PODN	ZAKL	VYSO	SPOL
Mikroregionální města (2)	0,91	0,90	15,09	19,29	35,47	17,69	10,61	0,65
Suburbánní sídla (12)	2,24	1,95	18,79	15,25	36,60	18,57	8,81	1,73
Semiperiferní sídla (106)	1,20	1,13	15,71	21,80	35,15	20,73	7,67	1,57
Periferní sídla (120)	1,11	1,22	14,01	21,78	34,33	22,86	6,65	2,28
<i>Nižší sídelní střediska (16)</i>	1,06	1,04	14,77	17,77	31,52	21,81	7,21	1,25
<i>Velmi malá města (2)</i>	0,97	0,95	16,21	18,67	29,32	22,94	6,09	1,03
<i>Městyse (3)</i>	1,09	1,10	16,16	17,59	31,55	19,18	8,29	1,02
<i>Střediskové vesnice (11)</i>	1,06	1,04	14,13	17,65	31,92	22,33	7,12	1,35

Poznámky: Jde o odlehlostní typy sídel na mikroregionální úrovni. DVOB – Index dlouhodobého vývoje počtu obyvatel v sídle 2019/1991; SVOB – Index střednědobého vývoje počtu obyvatel v sídle 2019/2001; DETI – Podíl dětí ve věku 0-14 let v sídle v % v roce 2019; SENI – Podíl seniorů ve věku 65+ v sídle v % v roce 2019; PODN – Počet ekonomických subjektů na 100 obyvatel sídla ve věku 15+ v roce 2019; ZAKL – Počet obyvatel pouze se základním vzděláním a bez vzdělání na 100 obyvatel ve věku 15+ v obci v roce 2011; VYSO – Počet obyvatel s vysokoškolským vzděláním na 100 obyvatel ve věku 15+ v obci v roce 2011; SPOL – Počet spolků a organizací na 100 obyvatel sídla ve věku 15+ v roce 2019.

Zdroj: Vlastní zpracování na základě zdrojů dat uvedených v textu.

Je zde také nevyšší počet obyvatel se základním vzděláním, a naopak nejnižší počet obyvatel s vysokoškolským vzděláním. Vysvětlení je podobné, vystěhovali se mladí vzdělání lidé, navíc pracovní příležitosti ve zdejších zemědělství tolik nevyžadovaly vyšší vzdělání. Vysoká hodnota spolkové aktivity je dána malým počtem členů ve spolcích v malých venkovských sídlech a výskytem mysliveckých, chovatelských a požárnických spolků v těchto sídlech.

Populační vývoj *velmi malých měst* (Volar a Netolic) není příliš příznivý, ale je příznivější než u mikroregionálních měst – Tabulka 5. Netolice jsou na tom lépe, protože již leží v každodenní dosažitelnosti Českých Budějovic. Obě města mají vysoký podíl seniorů, kteří zde žijí většinou v původní nízkopodlažní zástavbě. Vysoký podíl seniorů je pravděpodobně také příčinou velmi nízkého podílu vysokoškoláků v těchto městech. *Městyse* (Čkyně, Vlachovo Březí a Husinec) mají příznivý populační vývoj, průměrnou věkovou strukturu a příznivé hodnoty vzdělanosti. Všechny tyto městyse leží v územích původně českých, stabilizovaných a v posledních letech se v nich rozvíjí průmysl. Tyto faktory pak příznivě ovlivňují populační růst těchto sídel a další poměrně příznivé hodnoty sledovaných indikátorů. *Střediskové vesnice* vykazují populační růst (kontraurbanizace), mají průměrnou věkovou strukturu a poněkud nižší úroveň vzdělanosti. Mezi jednotlivými střediskovými vesnicemi jsou ale značné rozdíly viz

Tabulka 9. Populační ztráty vykazují šumavská Lenora a Horní Vltavice, které ztratily výrobní základnu (sklářnu).

Nedostatečnou sociálně-populační rozvinutost sídla (nízký lidský, demografický a sociální kapitál) lze také analyzovat na základě výskytu hodnot indikátoru v posledním kvartilu hodnot. Hodnoty posledního kvartilu ležely v případě dlouhodobého vývoje počtu obyvatel v intervalu 0,87 a méně, u střednědobého vývoje počtu obyvatel 0,91 a méně, u podílu dětí 9,92 a méně, u podílu seniorů 25,92 a více, u míry podnikání 24,54 a méně, u podílu obyvatel se základním vzděláním 24,1 a více, u podílu obyvatel s vysokoškolským vzděláním 5,3 a méně a u spolků jde o hodnotu 0.

Nejhůře v tomto hodnocení sociálně-populační rozvinutosti vychází ta sídla, která „získala“ nejvíce posledních kvartilů. Periferní sídla Pěkná, Spálenec a Hláška měla 7 hodnot indikátorů v posledních kvartilech. Jde o populačně velmi malá sídla příliš nezasazená cestovním ruchem. Následovala skupina periferních sídel, která měla 6 hodnot v posledních kvartilech – Beneda, Dvorec, Javornice, Ktiš-Pila, Miletínky, Smědeč, Studenec, Bělá, Láz, Dvorec a Lhota nad Rohanovem. Opět se jedná o populačně velmi malá sídla, která leží většinou mimo hlavní komunikace a příliš se v nich nerozvíjí cestovní ruch. V rámci nich jde také o několik sídel Ktišska s odlehlou polohou, v blízkosti vojenského výcvikového prostoru Boletice.

Existují ale i periferní sídla bez hodnot v posledních kvartilech – Borová Lada (středisko horské obce s rozvinutým cestovním ruchem a aktivním managementem), Drslavice (dobrá komunikační poloha mezi Vimperkem a Prachaticemi), Dolní Chrášťany, Horní Chrášťany, Třebanice, Lhenice (všechna tato čtyři sídla Lhenicka leží v denním dojížděkovém dosahu do Českých Budějovic), Jáma, Podeřístě, Kralovice, Volovice, Velký Bor a Račov – viz Tabulka 9.

6.5. Sociálně-populační rozvinutost periferních oblastí

Sociálně-populační rozvinutost u periferních oblastí byla hodnocena stejně jako u odlehlostních typů sídel – na základě 8 indikátorů. Byla hodnocena ve všech 11 periferních oblastech okresu Prachatice. V bakalářské práci je důsledně odlišována odlehlost území (perifernost) a rozvinutost území. Ovšem někteří autoři spojují hodnocení perifernosti a rozvinutosti do jednoho hodnocení – například Musil, Müller (2008) nebo Bernard, Šimon (2017).

V indexu dlouhodobého vývoje počtu obyvatel se nejhůře projevuje pohraniční periferní oblast **Stožecsko (3)** – Tabulka 6. Hodnota indexu této periferní oblasti dosáhla pouze na 0,92. Jde o území s významným cestovním ruchem, které ale nemá hraniční přechod. Obyvatelstvo, které

zde dříve pracovalo ve dřevařském průmyslu (Nová Pec) a při ochraně státních hranic, zde již nemá tyto pracovní příležitosti. Na druhou stranu je zde ale výstavba rekreačních domů a penzionů. Jejich vlastníci zde ale často nemají trvalou adresu. Menší populační ztráty vykazují také vnitrokrajské periferní oblasti **Borsko** (γ) a navazující **Dubsko** (β). Jde o venkovská zemědělská území. Podobné je **Vacovsko** (α), nicméně Vacov je poměrně velkým sídlem s průmyslem, takže se zde projevuje stabilita v počtu obyvatel. Mírný populační růst zaznamenává **Lhenicko** (δ) a kupodivu také **Ktišsko** (ϵ), **Volarsko** (η) a **Radhosticko** (α). Nejlepších hodnot v indexu DVOB dosahují periferní oblasti **Boubínsko** (ζ), ovšem je zde velmi malý počet obyvatel, **Strážensko** (2) – počet obyvatel navýšili přistěhovalí Vietnamci žijí z hraničního přechodu do Bavorska a **Borovoladsko** (1) – rekreační obec s kvalitním managementem.

Tabulka 6. Hodnoty indikátorů sociálně-populační rozvinutosti periferních oblastí okresu Prachatice (2011, 2019)

Oblast (Počet sídel)	Typ	Kód	DVOB	SVOB	DETI	SENI	PODN	ZAKL	VYSO	SPOL
Vacovsko (20)	mezikrajská	a	1,01	1,27	12,52	19,53	31,11	20,96	8,10	5,55
Borovoladsko (5)	pohraniční	1	1,23	0,93	14,39	23,05	26,21	16,91	9,97	2,43
Strážensko (9)	pohraniční	2	1,39	1,57	18,06	14,90	32,32	20,82	4,18	0,30
Stožecko (11)	pohraniční	3	0,92	1,06	12,55	18,74	48,98	28,20	5,99	1,07
Radhosticko (20)	vnitrokrajská	α	1,10	1,19	14,46	27,27	31,41	20,09	5,85	1,66
Dubsko (9)	vnitrokrajská	β	0,95	1,02	12,54	25,11	28,62	26,28	5,10	1,97
Borsko (5)	vnitrokrajská	γ	0,99	1,09	14,10	22,10	35,46	20,96	7,87	1,77
Lhenicko (15)	vnitrokrajská	δ	1,03	1,20	12,81	26,32	33,47	23,61	7,52	2,05
Ktišsko (9)	vnitrokrajská	ϵ	1,05	0,98	14,04	18,06	30,37	30,14	4,72	1,25
Boubínsko (8)	vnitrokrajská	ζ	1,52	1,73	14,87	25,85	28,98	20,41	8,28	0,68
Volarsko (5)	vnitrokrajská	η	1,07	1,19	11,80	19,75	34,96	27,29	3,69	0,14

Poznámky: Jde o odlehlostní typy periferních oblastí na mikroregionální úrovni. DVOB - Index dlouhodobého vývoje počtu obyvatel v sídle 2019/1991; SVOB - Index střednědobého vývoje počtu obyvatel v sídle 2019/2001; DETI - Podíl dětí ve věku 0-14 let v sídle v % v roce 2019; SENI - Podíl seniorů ve věku 65+ v sídle v % v roce 2019; PODN - Počet ekonomických subjektů na 100 obyvatel sídla ve věku 15+ v roce 2019; ZAKL - Počet obyvatel pouze se základním vzděláním a bez vzdělání na 100 obyvatel ve věku 15+ v obci v roce 2011; VYSO - Počet obyvatel s vysokoškolským vzděláním na 100 obyvatel ve věku 15+ v obci v roce 2011; SPOL - Počet spolků a organizací na 100 obyvatel sídla ve věku 15+ v roce 2019

Zdroj: Vlastní zpracování na základě zdrojů dat uvedených v textu.

Z hlediska střednědobého vývoje počtu obyvatel (SVOB) se u některých periferních oblastí hodnoty změnily. **Vacovsko** (α) začalo populačně růst (možná kontraurbanizace), **Borovoladsko** (1) už populační růst vyčerpalo, **Strážensko** (2) díky Vietnamcům rostlo, **Stožecko** (3) díky cestovnímu ruchu a specifickým kontraurbanitům začalo populačně růst, rostlo také **Lhenicko** (δ)

blízké Českým Budějovicím, na rozdíl od „zapadlého“ *Ktišsko* (ϵ), rostlo také *Volarsko* (η) a extrémně také specifické *Boubínsko* (ζ).

Podíl dětí ve věku 0-14 let v roce 2019 je ve všech vymezených periferních oblastech okresu Prachatice, mimo *Strážensko* (2) s mladšími Vietnamci, nižší než 15,0 %. Vysoký podíl dětí na Strážensku si lze také vysvětlit vyšším podílem vietnamského obyvatelstva v této oblasti, které je mladší a má děti. Poměrně velký podíl seniorů mají některé vnitrokrajské zemědělské periferní oblasti – *Lhenicko* (δ) nebo *Radhosticko* (α).

V míře podnikání nejsou mezi periferními oblastmi malé rozdíly. Vysoké hodnoty *Stožecku* (3) jsou dány cestovním ruchem v okolí Nové Pece a Stožce. Pro periferní oblasti je typický vysoký podíl obyvatel pouze se základním vzděláním. Mimo *Borovoladsko* (1), kde je tento podíl nejnižší (16,91 %), je všude vyšší než 20,09 %. Nejvyšší podíl obyvatel pouze se základním vzděláním je v „zapadlé“ periferní oblasti *Ktišsko* (ϵ) 30,14 %.

Podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním je dalším indikátorem vzdělanosti. Periferní oblasti okresu Prachatice se vyznačují nízkým podílem vysokoškolsky vzdělaných obyvatel ve srovnání s městy. Pouze jedna periferní oblast se blíží hodnotě 10,0 % (*Borovoladsko* (1)). Nejhorší hodnoty vykazují periferní oblasti *Ktišsko* (ϵ), *Strážensko* (2) a *Volarsko* (η).

Počet spolků a organizací na počet obyvatel je dalším indikátorem sociálně-populační rozvinutosti. Nejpriznivější je na populačně silném *Vacovsku* (α). Velmi nízké hodnoty tohoto indikátoru jsou na „vietnamském“ *Strážensku* (2) a rekreačním a pohraničním *Boubínsku* (ζ) a *Stožecku* (3), kde bydlí nepůvodní obyvatelstvo, které nemá potřebu a tradici spolkového sdružování.

7. Závěr

Tato bakalářská práce pojednává o sociálně-populační rozvinutosti odlehlostních typů sídel okresu Prachatice. Na začátku bakalářské práce bylo stanoveno sedm postupných cílů. Všechny tyto cíle bakalářské práce se postupně podařilo naplnit. Nejprve byla ve 3. kapitole zpracována odborná literatura k řešenému tématu (o střediskovosti sídel, perifernosti území a o lidském a sociálním kapitálu v sídlech). V kapitole 4. bylo následně území okresu Prachatice charakterizováno pro účely řešené problematiky. V kapitole 5. byla vypracována metodika analýz. V 6. kapitole byla vymezena sídelní střediska řešeného území různé hierarchické úrovně (mikroregionální města, velmi malá města, městyse a střediskové vesnice) a také zde byly vymezeny periferní, semiperiferní a suburbánní sídla, a ještě periferní oblasti. Na závěr byla v kapitole 6.4 a 6.5 vyhodnocena sociálně-populační rozvinutost v periferních, semiperiferních, suburbánních a střediskových sídlech, a také periferních oblastech okresu Prachatice. To bylo hlavním cílem bakalářské práce.

Jako mikroregionální města byla vymezena města Prachatice a Vimperk, která jsou nezpochybnitelnými mikroregionálními středisky tohoto okresu. Jako velmi malá města byla vymezena města Volary a Netolice. Dalšími nižšími sídelními středisky okresu Prachatice byly 3 městyse. Střediskových vesnic bylo v řešeném okrese vymezeno 11. Na základě odlehlosti od mikroregionálních měst byly vymežována periferní sídla (120 z celkových 240 sídel okresu Prachatice). Velká většina sídel Šumavy je vůči mikroregionálním městům (Prachatice a Vimperk) odlehlá – periferní. Pro porovnání bylo také vymezeno 106 semiperiferních sídel a 12 suburbánních sídel.

Nakonec byla vyhodnocována sociálně-populační rozvinutost pomocí 8 indikátorů, a to u všech 240 sídel okresu Prachatice, rozdělených podle odlehlostních typů sídel. Sociálně-populační rozvinutost byla také vyhodnocena v 11 periferních oblastech okresu Prachatice. Pomocí tabulek byla srovnávána rozvinutost střediskových, suburbánních, semiperiferních a periferních sídel, stejně tak pohraničních, mezikrajských a vnitrokrajských periferních oblastí. Nejlépe z hodnocení vyšla suburbánní sídla, nejhůře periferní sídla. Mezi periferními sídly ale byly v tomto ohledu značné rozdíly. Jako nejhorší pohraniční periferní oblast vyšlo Stožecko a jako nejhorší vnitrokrajská periferní oblast vyšlo Dubsko.

První hypotéza bakalářské práce, že za mikroregionální sídelní střediska (mikroregionální města) okresu Prachatice lze považovat města Prachatice a Vimperk byla potvrzena. Prachatice i Vimperk byly vymezeny jako tato města na základě v bakalářské práci stanovených kritérií a také na základě zisků bodových hodnot 4 použitých ukazatelů sídelní střediskovosti. Tato města

se jako mikroregionální sídelní střediska objevují v dalších studiích sídelní střediskovosti (HAMPL 2005; HAMPL, MARADA 2015; CHVOJKOVÁ 2019). Volary a Netolice mikroregionálními městy nemohou být, protože nemají příliš velkou dojížděku za prací a studiem a nemají ani potřebné druhy služeb.

Druhá hypotéza souvisela právě s Volary a Netolicemi, když je „pasovala“ na významná nižší sídelní střediska okresu Prachatice. Tato hypotéza byla také potvrzena. Volary i Netolice byly ustanoveny na základě definovaných kritérií a na základě bodových hodnot 4 sledovaných ukazatelů jako velmi malá města. Čkyně, Vlachovo Březí a Husinec mají oproti Volarům a Netolicím výrazně méně obyvatel a nemají také dostatečné zdravotnictví. Leží ve stínu okolních měst.

Třetí hypotéza, že vysoko položená šumavská sídla jihozápadní části Prachaticka budou vůči městům Prachatice a Vimperk značně odlehlá (periferní) se také potvrdila. Na jihozápadě okresu Prachatice (Šumava) bylo vymezeno velké množství periferních sídel – Mapa 5. V tomto území byly také vymezeny 3 pohraniční periferní oblasti – Borovoladsko, Strážensko a Stožecko (Mapa 5.).

Určitým problémem analýz bakalářské práce byl nedostatek údajů pro indikátory sociálně-populační rozvinutosti (lidského, sociálního a demografického kapitálu) na úrovni sídel. Nicméně výsledky bakalářské práce by bylo možné využít při vymezení periferií a sídelních středisek okresu Prachatice, stejně tak při posuzování rozvinutosti sídel okresu Prachatice.

8. Odkazy na literaturu

- AGARWAL, S., RAHMAN, S., ERRINGTON, A. (2009): Measuring the determinants of relative economic performance of rural areas. *Journal of Rural Studies*, 25, č. 3, s. 309-321. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2009.02.003>
- ARES (2019): *Ekonomické subjekty*. Praha, Ministerstvo financí. https://www.info.mfcr.cz/ares/ares_es.html.cz
- BERNARD, J., ŠIMON, M. (2017): Vnitřní periferie v Česku: Multidimenzionalita sociálního vyloučení ve venkovských oblastech. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 53, č. 1, s. 3-28. <https://doi.org/10.13060/00380288.2017.53.1.299>
- ČSÚ (2011): *ČSÚ a územně analytické podklady*. Praha, Český statistický úřad. https://www.czso.cz/csu/czso/csu_a_uzemne_analyticke_podklady (12.4. 2020)
- ČSÚ (2013a): *Dojíždka do zaměstnání a škol podle Sčítání lidu, domů a bytů – Jihočeský kraj – 2011*. Praha, Český statistický úřad. https://www.czso.cz/csu/czso/23031-13-n-k3034_2013-30 (12. 9. 2019)
- ČSÚ (2013b): *Počet obyvatel a domů podle krajů, okresů, obcí, částí obcí a historických osad / lokalit v letech 1869- 2011*. Praha, Český statistický úřad. https://www.czso.cz/csu/czso/iii-pocet-obyvatel-a-domu-podle-kraju-okresu-obci-a-casti-obci-v-letech-1869-2011_2015 (10. 8. 2019)
- ČSÚ (2013c): *Základní údaje za obce, části obcí a základní sídelní jednotky podle krajů a okresů*. Praha, Český statistický úřad. https://www.czso.cz/csu/czso/4116-13-n_2013-05 (10. 8. 2019)
- ČSÚ (2016): *Charakteristika okresu Prachatic*. České Budějovice, Český statistický úřad. https://www.czso.cz/csu/xc/charakteristika_okresu_pt (12. 9. 2019)
- ČSÚ (2019a): *Databáze demografických údajů za obce ČR – Územní změny, počty obyvatel, narození, zemřelí, stěhování (1971-2018)*. Praha, Český statistický úřad. <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demograficky-udaju-za-obce-cr> (12. 9. 2019)
- ČSÚ (2019b): *Demografická ročenka správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem - 2009 až 2018*. Praha, Český statistický úřad. <https://www.czso.cz/csu/czso/so-pou-jihocesky-kraj-7s4jzxlyeu> (20. 10. 2019)
- ČSÚ (2019c): *Obyvatelstvo v obcích Jihočeského kraje podle pohlaví a věkových skupin k 31. 12. 2018*. České Budějovice, Český statistický úřad. https://www.czso.cz/csu/xc/mesta_a_obce (20.2. 2020)
- ČSÚ (2020): *Počet obyvatel v obcích - k 1. 1. 2020*. Praha, Český statistický úřad. <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich-k-112019> (20.4. 2020)
- EDELMANOVÁ, D. (2019): *Populační vývoj a současné migrační tendence venkovských obcí Jižních Čech*. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, 127 s.

- FIALOVÁ, L. (2014): *Vymezení periferních oblastí ČR*. Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně, Ekonomicko-správní fakulta, 83 s. + přílohy.
- HALÁS, M. (2008): Priestorová polarizácia spoločnosti s detailným pohľadom na periférne regióny Slovenska. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 44, č. 2, s. 349-69.
- HAMPL, M. (2005): *Geografická organizace společnosti v České republice: transformační procesy a jejich obecný kontext*. Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta a DemoArt, Praha, 147 s.
- HAMPL, M., MARADA, M. (2015): Sociogeografická regionalizace Česka. *Geografie*, 120, č. 3, s. 397-421.
- HANSEN, H.K., ANER, L.G. (2017): On the location dynamics of highly educated people migrating to peripheral regions of Denmark. *Population, Space and Place*, 23 (8), s. 1–12. <https://doi.org/10.1002/psp.2076>
- HLADÍK, A., MULÍČEK, O. (2014): *Územní studie sídelní struktury Jihomoravského kraje*. Analytická část. 2. Etapa. Brno, Urbanismus, architektura, design – studio, 122 s.
- HOLÍKOVÁ, B. (2019): *Periferní sídla, obce a oblasti okresu Znojmo – vymezení, typy a stabilita*. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, katedra geografie, 55 s.
- CHRISTALLER, W. (1933): *Die zentralen Orte in Süddeutschland*. Jena, Gustav Fischer.
- CHVOJKOVÁ, A. (2019): *Periferní oblasti jižních Čech – vymezení, typy a stabilita*. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, katedra geografie, 73 s. + přílohy.
- IDOS (2019a): *Informační dopravní systém*. Praha, CHAPS spol. s.r.o. <https://idos.idnes.cz/vlakyautobusymhdvse/spojeni/> (5. 9. 2019)
- IDOS (2019b): *Vývèsné jízdní řády*. Praha, CHAPS spol. s.r.o. <http://portal.idos.cz/Search.aspx?mi=4&c=7> (5. 9. 2019)
- KRAFT, S. (2013): *Nodální dopravní regiony v Jihočeském kraji: implikace pro regionální dopravní politiku*. In: 16th International Colloquium on Regional Science, Conference Proceedings, Masarykova univerzita, Brno, s. 120-126.
- KUBEŠ, J., KRAFT, S. (2011): Periferní oblasti jižních Čech a jejich sociálně populační stabilita. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*, 47, č. 4, s. 805-830.
- KUBEŠ, J., PAHORECKÁ, J. (2000): Obslužná vybavenost, střediskovost a spádovost venkovských sídel. Okresy Písek, Tábor a okolí, rok 1998. In: Kubeš, J. (ed.): *Problémy stabilizace venkovského osídlení ČR*, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, katedra geografie, s. 61-95.
- MULÍČEK, O., SEIDENGLANZ, D. (2011): *Základní analýza vnitřních vztahů v sídelním systému regionu soudržnosti Jihovýchod*. Masarykova univerzita, Přírodovědecká fakulta, Geografický ústav, Brno, 22 s.

- MUSIL, J., MÜLLER, J. (2008): Vnitřní periferie v České republice jako mechanismus sociální exkluze. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 44, č. 2, s. 321–348.
- NOBLE, M., WRIGHT, G., SMITH, G., DIBBEN, C. (2006): Measuring multiple deprivation at the small-area level. *Environment and Planning A*, 38, č. 1, s. 169–185.
<http://doi.org/10.1068/a37168>
- OECD (1998): *Human capital investment: an international comparison*. Paris, Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD), Centre for Educational Research and Innovation (CERI).
- OUŘEDNÍČEK, M., ŠPAČKOVÁ, P., KLSÁK, A. (2018): *Zóny rezidenční suburbanizace v obcích Česka 2016*. Specializovaná mapa. Praha, Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta. <http://www.atlasobyvatelstva.cz/cs/zony-rezidencni-suburbanizace-2016-0>
- PEZZI, M. G., URSO, G. (2016): Peripheral areas: conceptualizations and policies. Introduction and editorial note. *Italian Journal of Planning Practice*, 6, č. 1, s. 1-19.
- PILEČEK, J., (2010): Koncept sociálního kapitálu: pokus o přehled teoretických a metodických východisek a aplikačních přístupů jeho studia. *Geografie*, 115, č. 1, s. 64-77.
- PILEČEK, J., JANČÁK, V. (2010): Je možné měřit sociální kapitál? Analýza územní diferenciací okresů Česka. *Geografie*, 115, č. 1, s. 78-95.
- PILEČEK, J., JANČÁK, V. (2011): Theoretical and methodological aspects of the identification and delimitation of peripheral areas. *AUC – Geographica*, 46, č. 1, s. 43-52.
- PILEČEK, J. (2011): The role of human capital of representatives of municipal self-government bodies in development of borderland peripheries in Czechia: the case of Volarsko. *AUC – Geographica*, 46, č. 2, s. 95-106.
- PODLEŠÁKOVÁ, N. (2019): *Periferní oblasti Plzeňského kraje – vymezení, typy a stabilita*. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, katedra geografie, 55 s.
- ŠARVAIC, L. (2019): *Dopravní hierarchie středisek osídlení v Jihočeském kraji a její vývoj od roku 2000*. Bakalářská práce, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, katedra geografie, České Budějovice, 51 s.
- ŠIMON, M. (2017). Multi-scalar geographies of polarisation and peripheralisation: A case study of Czechia. *Bulletin of Geography. Socio-economic Series*, 37, s. 125-137.
- VAISHAR, A., ZAPLETALOVÁ, J. (2009): Small towns as centres of rural micro-regions. *European Countryside*, 1, č. 2, s. 70-81. <http://doi.org/10.2478/v10091/009-0006-4>
- WIECZERZAK, J. (2018): Demographic, human and social capital as factors of regional development. *Ekonomia Społeczna/Social Economy*, 1, 68-79.
<http://doi.org/10.15678/ES.2018.1.06>

9. Přílohy

Seznam příloh

- Mapa 1. Administrativní typy sídel v okrese Prachatice (2019)
- Mapa 2. Populační velikost sídel v okrese Prachatice (2019)
- Mapa 3. Populační vývoj sídel v okrese Prachatice 1991–2019
- Mapa 4. Hierarchie sídelních středisek v okrese Prachatice (2019)
- Mapa 5. Sídelní střediska, suburbánní, semiperiferní a periferní sídla a periferní oblasti v okrese Prachatice – mikroregionální uroveň (2019)
- Mapa 6. Periferní a semiperiferní sídla v okrese Prachatice na makro, mezo a mikroregionální úrovni při použití individuální automobilové dopravy (2019)
- Tabulka 1. Vybrané ukazatele obyvatelstva v jednotlivých SOPOÚ okresu Prachatice (2019)
- Tabulka 2. Sledované druhy zařízení služeb pro obyvatele v sídlech (2019)
- Tabulka 3. Použité indikátory sociálně-populační rozvinutosti v sídlech
- Tabulka 4. Hierarchie sídelních středisek okresu Prachatice (2019)
- Tabulka 5. Hodnoty indikátorů sociálně-populační rozvinutosti odlehlostních typů sídel okresu Prachatice (2011, 2019)
- Tabulka 6. Hodnoty indikátorů sociálně-populační rozvinutosti periferních oblastí okresu Prachatice (2011, 2019)
- Tabulka 7. Zastoupení sledovaných druhů zařízení služeb pro obyvatele v potenciálních sídelních střediscích okresu Prachatice (2019)
- Tabulka 8. Periferní oblasti sídel okresu Prachatice a jejich typy (2019)
- Tabulka 9. Hodnoty indikátorů sociálně-populační rozvinutosti sídel okresu Prachatice (2011, 2019)
- Obrázek 1. Socio-geografická regionalizace Česka 2011 podle Hampel, Marada (2015)
- Obrázek 2. Typy obslužné vybavenosti sídel s 500 a více obyvateli v okresech Písek, Tábor a okolí (1998), podle Kubeš, Pahorecká (2000)
- Obrázek 3. Periferní oblasti jižních Čech (2010), podle Kubeš, Kraft 2011
- Obrázek 4. Vnitřní periferie v užším a širším vymezení 2005, podle Musil, Müller (2008)
- Obrázek 5. Periferní oblasti Slovenska, podle Halás (2008)

Tabulka 7. Zastoupení sledovaných druhů zařízení služeb pro obyvatele v potenciálních sídelních střediscích okresu Prachatice (2019)

Druhy služeb	Body za zastoupení druhů služeb v potenciálních sídelních střediscích							
	Prachatice	Vimperk	Volary	Netolice	Vlachovo Březí	Husinec	Lhenice	Čkyně
Okresní soud	1							
Katastrální úřad	1							
Finanční úřad	2	2						
Úřad práce	2	2	2	1				
Úřad ORP	1	1						
Matriční úřad	1	1	1	1	1	1	1	1
Stavební úřad	1	1	1	1				
Policie ČR	1	1	1	1				
Městská policie	1	1						
Gymnázium	2	2						
Střední škola	2	2						
ZUŠ	1	1	1	1	1			
Úplná ZŠ	3	2	1	1	1	1	1	1
Pošta	1	1	1	1	1	1	1	1
Nemocnice	3							
LDN		1						
Odborný lékař	3	3	2	1	1	1	1	1
Praktický lékař	3	3	1	1	1	1	1	1
Lékárna	3	3	1		1			1
Prodejny	18	14	6	5	3	3	3	3
Banky	4	4		1				
Bankomaty	1	1	1	1	1			
Fara	1	1	1	1	1			1
Krytá ledová plocha		1						
Krytý plavecký bazén	1		1					
Celkem bodů	57	48	21	17	12	8	8	10

Poznámka: Vysvětlení bodování v metodické kapitole.

Zdroje: Vlastní zpracování na základě internetových stránek obcí a na základě vlastní zkušenosti z řešeného území.

Tabulka 7. Zastoupení sledovaných druhů zařízení služeb pro obyvatele v potenciálních sídelních střediscích okresu Prachatice (2019) – pokračování

Druhy služeb	Body za zastoupení druhů služeb v potenciálních sídelních střediscích							
	Zdíkov	Stachy	Strunkovice nad Blanicí	Vacov	Lenora	Vitějovice	Strážný	Horní Vltavice
Okresní soud								
Katastrální úřad								
Finanční úřad								
Úřad práce								
Úřad ORP								
Matriční úřad	1	1	1	1				
Stavební úřad								
Policie ČR								1
Městská policie								
Gymnázium								
Střední škola								
ZUŠ		1						
Úplná ZŠ	1	1	1	1				
Pošta	1	1	1	1	1	1	1	1
Nemocnice								
LDN								
Odborný lékař	1	1	1					
Praktický lékař	1		1					
Lékárna		1	1					
Prodejny	1	2	1	4	1	1	1	1
Banky								
Bankomaty				1				
Fara								
Krytá ledová plocha								
Krytý plavecký bazén								
Celkem bodů	6	8	7	8	2	2	2	3

Poznámka: Vysvětlení bodování v metodické kapitole.

Zdroje: Vlastní zpracování na základě internetových stránek obcí a na základě vlastní zkušenosti z řešeného území.

Tabulka 7. Zastoupení sledovaných druhů zařízení služeb pro obyvatele v potenciálních sídelních střediscích okresu Prachatice (2019) – pokračování

Druhy služeb	Body za zastoupení druhů služeb v potenciálních sídelních střediscích							
	Bohumilice	Svatá Maří	Šumavské Hoštice	Nová Pec	Hracholusky	Lažiště	Ktiš	Dub
Okresní soud								
Katastrální úřad								
Finanční úřad								
Úřad práce								
Úřad ORP								
Matriční úřad			1					
Stavební úřad								
Policie ČR								
Městská policie								
Gymnázium								
Střední škola								
ZUŠ								
Úplná ZŠ			1					
Pošta			1	1		1	1	1
Nemocnice								
LDN								
Odborný lékař								
Praktický lékař								
Lékárna								
Prodejny	1	1	1	1	1	1	1	1
Banky								
Bankomaty								
Fara								
Krytá ledová plocha								
Krytý plavecký bazén								
Celkem bodů	1	1	4	2	1	2	2	2

Poznámka: Vysvětlení bodování v metodické kapitole.

Zdroje: Vlastní zpracování na základě internetových stránek obcí a na základě vlastní zkušenosti z řešeného území.

Tabulka 7. Zastoupení sledovaných druhů zařízení služeb pro obyvatele v potenciálních sídelních střediscích okresu Prachatice (2019) – pokračování

Druhy služeb	Body za zastoupení druhů služeb v potenciálních sídelních střediscích							
	Chroboly	Nebahovy	Borová Lada	Buk	Záblatí	Zbytiny	Zálezly	Kvilda
Okresní soud								
Katastrální úřad								
Finanční úřad								
Úřad práce								
Úřad ORP								
Matriční úřad								
Stavební úřad								
Policie ČR								
Městská policie								
Gymnázium								
Střední škola								
ZUŠ								
Úplná ZŠ								
Pošta	1	1	1		1	1		1
Nemocnice								
LDN								
Odborný lékař								
Praktický lékař								
Lékárna								
Prodejny	1	1		1	1		1	1
Banky								
Bankomaty								1
Fara								
Krytá ledová plocha								
Krytý plavecký bazén								
Celkem bodů	2	2	1	1	2	1	1	3

Poznámka: Vysvětlení bodování v metodické kapitole.

Zdroje: Vlastní zpracování na základě internetových stránek obcí a na základě vlastní zkušenosti z řešeného území.

Tabulka 8. Periferní oblasti sídel okresu Prachatice a jejich typy (2019)

Název	Typ	Kód	Obec – periferní sídla
Vacovsko	mezikrajská	a	Nicov – Nicov, Popelná, Řetenice, Studenec
			Stachy – Jaroškov, Úbislav
			Vacov – Benešova Hora, Čábuze, Javorník, Lhota nad Rohanovem, Milíkov, Mladíkov, Nespice, Rohanov, Vacov
			Vrbice – Vrbice
			Zdíkov – Branišov, Hodonín, Putkov, Račov
Borovoladsko	pohraniční	1	Borová Lada – Borová Lada, Nový Svět, Svinná Lada, Šindlov
			Kvilda – Kvilda
Strážensko	pohraniční	2	Lenora – Houžná, Kaplice, Lenora, Vlčí Jámy, Zátoň
			Strážný – Hliniště, Kořenný, Řasnice, Strážný
Stožecsko	pohraniční	3	Nová Pec – Bělá, Jelení, Láz, Nová Pec, Pěkná
			Stožec – České Žleby, Dobrá, Stožec
			Želnavá – Slunečná, Záhvozdí, Želnavá
Volarsko	vnitrokrajská	η	Volary – Chlum, Mlynářovice, Volary
			Zbytiny – Koryto, Spálenec
Boubínsko	vnitrokrajská	ζ	Buk – Včelná pod Boubínem
			Drslavice – Drslavice, Chválov, Švihov
			Záblatí – Hlásná Lhota, Křišťanovice, Řepešín, Zvěřenice
Ktišsko	vnitrokrajská	ε	Křišťanov – Arnoštov, Křišťanov
			Ktiš – Brezovík, Ktiš, Ktiš-Pila, Miletínky, Smědeč, Smědeček, Tisovka
Lhenicko	vnitrokrajská	δ	Chvalovice – Chvalovice
			Lhenice – Dolní Chrášťany, Horní Chrášťany, Hoříkovice, Hrbov, Lhenice, Třebanice, Třešňový Újezdec, Vodice
			Lužice – Lužice
			Malovice – Podeřiště
			Mičovice – Ratiborova Lhota
			Nebahovy – Kralovice
			Olšovice – Hláška, Olšovice
Borsko	vnitrokrajská	γ	Strunkovice nad Blanicí – Blanička, Malý Bor, Protivec, Šipoun, Velký Bor
Dubsko	vnitrokrajská	β	Budkov – Budkov
			Bohunice – Bohunice
			Dub – Borčice, Dub, Dubská Lhota, Dvorec, Javornice
			Lipovice – Konopiště, Lipovice
Radhosticko	vnitrokrajská	α	Bušanovice – Bušanovice, Beneda, Dolní Nakvasovice, Horní Nakvasovice, Želibořice
			Radhostice – Dvorec, Libotyně, Lštění, Radhostice
			Vlachovo Březí – Dachov, Dolní Kožlí, Doubrava, Horní Kožlí, Chocholatá Lhota, Mojkov, Uhřice
			Zálezly – Bolíkovice, Kovanín, Setěchovice, Zálezly

Zdroj: Vlastní zpracování na základě IDOS (2019a).

Tabulka 9. Hodnoty indikátorů sociálně-populační rozvinutosti sídel okresu Prachatice (2011, 2019)

Sídlo	DVOB	SVOB	DETI	SENI	PODN	ZAKL	VYSO	SPOL
Babice	2,16	1,75	27,52	11,67	33,07	27,9	2,9	4,56
Zvěřetice	2,33	1,56	26,43	6,30	58,25	27,9	2,9	0,00
Bohumilice	1,03	1,00	15,58	17,13	25,83	26,7	6,9	1,85
Bohunice	0,80	1,07	10,42	43,75	48,84	30,4	6,5	2,33
Borová Lada	1,02	1,00	18,68	12,23	42,22	15,0	10,3	2,64
Nový Svět	0,83	0,94	17,78	17,65	25,04	15,0	10,3	7,15
Svinná Lada	1,50	0,90	26,87	66,67	0,00	15,0	10,3	0,00
Šindlov	2,00	1,00	0,00	0,00	0,00	15,0	10,3	0,00
Bošice	1,23	1,11	19,63	13,13	34,36	18,8	4,0	0,93
Budilov	1,06	1,16	8,51	27,96	31,84	18,8	4,0	4,24
Hradčany	1,25	1,35	30,36	17,23	17,67	18,8	4,0	0,00
Záhoří	1,19	0,86	7,07	20,65	34,71	18,8	4,0	0,00
Budkov	0,98	1,14	19,57	28,26	27,03	29,0	5,8	8,11
Buk	0,97	1,01	18,77	16,29	24,41	24,1	7,9	1,59
Včelná pod Boubínem	0,65	1,00	12,07	41,62	6,15	24,1	7,9	3,07
Vyšovatka	2,14	0,83	0,00	18,67	53,33	24,1	7,9	6,67
Beneda	0,62	0,73	25,00	65,13	0,00	19,6	5,3	0,00
Bušanovice	1,29	1,19	13,72	20,57	32,02	19,6	5,3	6,10
Dolní Nakvasovice	1,08	0,91	15,56	25,92	31,82	19,6	5,3	1,77
Horní Nakvasovice	1,06	1,06	14,21	28,42	42,39	19,6	5,3	2,12
Želibořice	0,97	0,98	22,47	20,96	13,34	19,6	5,3	0,00
Čkyně	1,09	1,14	14,29	19,05	28,77	18,3	8,5	0,83
Dolany	1,01	1,31	14,87	17,48	24,88	18,3	8,5	1,38
Horosedly	0,70	0,90	14,37	22,51	42,46	18,3	8,5	2,65
Onšovice	1,23	0,94	10,43	23,29	28,74	18,3	8,5	2,21
Předenice	1,19	1,06	17,08	16,73	26,08	18,3	8,5	0,00
Spůle	1,71	1,38	17,83	20,95	26,21	18,3	8,5	0,00
Záhoříčko	1,19	1,24	27,19	11,98	75,32	18,3	8,5	0,00
Drslavice	0,89	1,72	16,47	23,00	64,65	13,5	10,8	2,39
Chválov	1,08	1,08	12,67	22,12	17,62	13,5	10,8	0,00
Švihov	1,23	1,17	15,25	31,94	48,07	13,5	10,8	0,00
Borčice	0,89	0,57	10,98	11,83	42,12	25,9	5,4	0,00
Dub	1,06	1,00	21,95	10,66	23,46	25,9	5,4	1,35
Dubská Lhota	1,47	1,42	17,96	8,60	33,24	25,9	5,4	0,00
Dvorec	0,68	0,94	0,00	37,86	13,33	25,9	5,4	0,00
Javornice	0,81	0,83	2,04	28,61	11,87	25,9	5,4	2,37
Dvory	1,16	1,36	19,15	15,96	42,11	19,7	6,1	3,95
Horní Vltavice	0,98	0,93	14,28	22,09	30,58	25,8	4,3	2,33
Račí	1,27	1,36	15,22	7,70	62,08	25,8	4,3	0,00
Hracholusky	1,22	0,99	14,44	15,95	33,76	25,4	6,7	0,74

Tabulka 9. Hodnoty indikátorů sociálně-populační rozvinutosti sídel okresu Prachatice (2011, 2019)

Sídlo	DVOB	SVOB	DETI	SENI	PODN	ZAKL	VYSO	SPOL
Obora	0,88	1,09	9,05	26,98	44,88	25,4	6,7	2,24
Vrbice	0,69	0,78	3,82	27,35	28,68	25,4	6,7	3,59
Žitná	0,79	0,84	11,74	7,78	35,99	25,4	6,7	2,67
Horouty	1,00	2,14	0,00	0,00	60,00	21,1	7,5	6,67
Husinec	1,18	1,16	16,16	15,37	30,69	21,1	7,5	1,44
Výrov	0,96	0,96	17,98	20,10	42,16	21,1	7,5	1,14
Chlumany	1,15	1,12	14,41	19,71	23,71	21,3	7,4	1,37
Chroboly	1,09	1,11	17,95	18,58	32,02	24,1	6,3	1,46
Leptáč	1,68	1,50	21,26	31,83	20,25	24,1	6,3	0,00
Lučnice	3,14	1,69	26,67	8,32	30,99	24,1	6,3	6,20
Ovesné	2,43	2,13	43,14	10,77	82,76	24,1	6,3	0,00
Rohanov	2,63	1,31	0,00	0,00	19,05	24,1	6,3	0,00
Záhoří	1,38	1,38	22,86	11,88	20,20	24,1	6,3	0,00
Chvalovice	0,81	0,83	11,88	20,00	24,82	35,5	2,0	0,71
Chlístov	0,87	0,93	0,00	65,38	53,85	22,0	12,0	7,69
Kratušín	0,77	0,95	5,56	23,61	41,18	22,0	12,0	2,94
Arnoštov	0,71	0,91	10,41	16,97	38,56	34,7	6,9	2,03
Křišťanov	0,56	0,52	7,61	9,30	42,79	34,7	6,9	2,52
Březovík	1,48	1,27	29,93	4,46	26,13	28,8	4,1	2,01
Ktiš	0,95	1,04	17,17	16,51	34,55	28,8	4,1	1,22
Ktiš-Píla	1,39	1,39	8,72	32,45	0,00	28,8	4,1	0,00
Miletínky	0,43	0,47	37,78	0,00	17,86	28,8	4,1	0,00
Smědeč	0,53	0,54	2,83	31,64	51,46	28,8	4,1	3,43
Smědeček	2,60	1,63	0,00	36,50	46,15	28,8	4,1	0,00
Tisovka	0,81	1,05	11,86	14,71	15,83	28,8	4,1	0,00
Kubova Huť	1,42	0,83	11,58	21,05	48,81	16,7	21,8	4,76
Kvilda	0,82	0,83	8,63	18,71	63,78	24,5	8,6	2,36
Lažiště	0,99	0,96	18,42	13,82	28,23	17,6	4,9	2,02
Lčovice	0,95	1,12	16,89	18,92	43,90	16,8	14,3	3,25
Houžná	0,91	0,83	16,87	23,01	30,84	22,3	3,9	0,00
Kaplice	1,29	1,50	10,44	12,46	12,41	22,3	3,9	0,00
Lenora	0,82	0,89	14,46	17,65	31,88	22,3	3,9	1,63
Vlčí Jámy	0,81	0,72	22,37	10,68	24,54	22,3	3,9	0,00
Zátoň	1,04	1,16	15,16	16,89	31,68	22,3	3,9	0,00
Dolní Chrášťany	0,93	1,31	15,48	25,42	47,89	19,3	8,9	5,63
Horní Chrášťany	1,71	1,20	15,48	14,53	32,40	19,3	8,9	1,41
Hořkovice	0,86	1,06	11,41	64,23	41,59	19,3	8,9	0,00
Hrbov	0,83	1,05	7,35	31,03	36,59	19,3	8,9	1,83
Lhenice	1,24	1,19	13,21	16,55	35,22	19,3	8,9	0,74
Třebanice	0,97	1,21	12,31	19,07	33,69	19,3	8,9	1,30
Třešňový Újezdec	0,81	1,66	16,82	18,41	49,74	19,3	8,9	2,07
Vadkov	1,14	1,17	13,69	25,69	32,93	19,3	8,9	2,44

Tabulka 9. Hodnoty indikátorů sociálně-populační rozvinutosti sídel okresu Prachatice (2011, 2019)

Sídlo	DVOB	SVOB	DETI	SENI	PODN	ZAKL	VYSO	SPOL
Vodice	0,70	0,95	8,74	39,37	24,74	19,3	8,9	1,77
Konopiště	0,92	1,20	12,99	37,55	19,94	23,9	3,2	0,00
Lipovice	0,94	1,03	16,93	18,82	37,77	23,9	3,2	3,54
Lužice	0,89	0,89	7,50	20,00	32,43	31,4	8,6	5,41
Mahouš	1,33	1,07	17,39	15,53	27,82	24,0	8,0	3,76
Holečkov	0,71	0,73	4,65	20,21	17,48	22,1	5,8	0,00
Hradiště	0,90	0,95	12,16	24,26	22,77	22,1	5,8	2,07
Krtely	0,84	0,96	7,72	22,39	35,01	22,1	5,8	0,83
Malovice	1,01	0,95	14,00	12,30	34,27	22,1	5,8	2,81
Malovičky	1,27	0,98	22,49	18,34	39,03	22,1	5,8	2,17
Podeřišť	1,34	1,46	20,36	16,87	31,66	22,1	5,8	2,18
Frantoly	0,68	0,93	0,00	55,68	30,77	22,5	7,1	0,00
Jáma	0,88	0,94	14,02	22,34	27,28	22,5	7,1	2,87
Klenovice	1,65	1,70	15,59	18,92	20,91	22,5	7,1	2,32
Mičovice	1,48	1,22	22,08	16,08	32,08	22,5	7,1	2,14
Ratiborova Lhota	0,90	0,84	22,08	33,51	35,65	22,5	7,1	3,56
Jelemek	2,08	1,69	12,05	26,87	63,17	21,4	9,0	0,00
Kralovice	1,62	1,34	15,49	13,43	30,05	21,4	9,0	1,88
Lažišťka	1,50	1,24	15,49	23,03	28,17	21,4	9,0	0,00
Nebahovy	1,28	1,13	14,59	15,84	25,43	21,4	9,0	1,21
Zdenice	2,67	2,03	28,17	8,10	35,78	21,4	9,0	1,56
Němčice	1,12	1,07	17,42	16,81	26,68	11,3	8,8	1,37
Sedlovice	0,91	0,95	29,37	25,00	33,71	11,3	8,8	6,74
Netolice	0,99	0,98	16,08	19,74	29,74	20,9	7,6	1,38
Petrův Dvůr	0,90	1,02	18,37	10,73	27,95	20,9	7,6	0,93
Nicov	0,88	0,90	21,98	20,32	40,69	27,3	6,1	4,07
Popelná	0,83	5,00	0,00	0,00	40,00	27,3	6,1	20,00
Řetenice	1,91	1,75	29,30	15,24	33,68	27,3	6,1	0,00
Studenec	0,20	0,22	0,00	0,00	0,00	27,3	6,1	0,00
Bělá	0,40	0,55	18,75	42,76	38,46	30,5	3,9	0,00
Jelení	1,32	0,67	15,52	4,72	44,90	30,5	3,9	4,08
Láz	0,77	0,91	7,81	11,40	51,98	30,5	3,9	0,00
Nová Pec	0,71	0,72	11,21	25,58	44,56	30,5	3,9	2,46
Pěkná	0,45	0,49	2,50	27,37	23,93	30,5	3,9	3,42
Nové Hutě	1,13	0,91	11,11	17,78	57,50	5,7	10,0	1,25
Hláska	0,71	1,43	0,00	48,00	20,00	33,3	4,4	0,00
Olšovice	1,16	1,56	14,00	14,40	25,58	33,3	4,4	2,33
Pěčnov	3,40	2,75	23,97	6,16	33,33	13,8	8,5	1,80
Kahov	1,45	1,26	20,97	16,93	23,73	15,9	12,2	2,64
Libínské Sedlo	1,68	0,95	9,68	20,83	30,87	15,9	12,2	1,06
Městská Lhotka	0,86	1,00	16,78	22,57	20,03	15,9	12,2	0,00
Oseky	1,00	0,80	16,78	16,41	29,13	15,9	12,2	0,00

Tabulka 9. Hodnoty indikátorů sociálně-populační rozvinutosti sídel okresu Prachatice (2011, 2019)

Sídlo	DVOB	SVOB	DETI	SENI	PODN	ZAKL	VYSO	SPOL
Ostrov	1,13	0,80	15,14	20,36	25,69	15,9	12,2	0,00
Perlovice	3,80	1,58	21,20	7,13	46,75	15,9	12,2	0,00
Podolí	1,08	0,90	7,19	33,85	19,24	15,9	12,2	0,00
Prachatice	0,91	0,92	15,11	20,43	34,37	15,9	12,2	0,68
Stádlá	0,60	1,00	0,00	0,00	100,00	15,9	12,2	0,00
Staré Prachatice	0,90	0,96	8,51	26,70	53,88	15,9	12,2	6,16
Volovice	1,00	1,00	43,15	0,00	50,00	15,9	12,2	25,13
Dvorec	0,87	0,80	6,82	56,55	59,02	23,5	2,2	0,00
Libotyně	0,64	0,76	4,87	15,15	48,81	23,5	2,2	0,00
Lštěň	1,00	1,23	20,20	20,95	23,21	23,5	2,2	4,64
Radhostice	0,61	0,76	10,49	30,45	30,94	23,5	2,2	1,72
Jaroškov	0,96	0,89	18,23	15,98	40,16	22,6	10,8	14,60
Stachy	0,89	0,95	14,56	25,30	32,69	22,6	10,8	0,12
Úbislav	0,92	0,91	16,30	32,77	28,04	22,6	10,8	1,22
České Žleby	1,49	1,08	8,35	13,84	39,21	17,1	9,1	0,00
Dobrá	2,00	2,00	9,90	27,68	64,74	17,1	9,1	0,00
Stožec	1,01	0,81	9,98	15,06	53,32	17,1	9,1	1,78
Hliniště	0,85	0,97	12,23	32,77	28,48	19,0	4,5	0,00
Kořený	1,71	2,00	28,53	0,00	23,32	19,0	4,5	0,00
Řasnice	3,46	4,50	22,82	10,20	63,34	19,0	4,5	0,00
Strážný	1,62	1,52	19,69	10,48	44,35	19,0	4,5	1,02
Blanička	1,45	1,45	23,02	4,91	17,92	21,0	7,9	0,00
Malý Bor	0,88	0,90	10,22	10,18	27,84	21,0	7,9	0,00
Protivec	0,67	0,73	2,12	41,15	43,14	21,0	7,9	2,27
Strunkovice nad Blanicí	1,12	1,05	16,99	17,79	23,91	21,0	7,9	1,29
Svojnice	1,35	1,31	11,22	28,49	19,88	21,0	7,9	1,33
Šípoun	1,03	1,30	15,89	28,49	51,52	21,0	7,9	3,96
Velký Bor	0,94	1,06	19,27	25,76	36,90	21,0	7,9	2,64
Žichovec	0,48	0,68	19,07	56,98	82,38	21,0	7,9	0,00
Brdo	2,33	1,40	16,85	23,38	25,77	19,7	6,2	0,00
Smrčná	0,86	0,98	13,71	12,68	26,95	19,7	6,2	2,70
Svatá Maří	1,58	1,28	16,80	14,92	32,53	19,7	6,2	0,68
Štítkov	1,01	1,10	14,10	18,97	25,31	19,7	6,2	1,27
Trhonín	1,31	1,14	13,11	21,21	28,77	19,7	6,2	0,00
Vícemily	1,08	1,30	9,07	8,39	16,92	19,7	6,2	0,00
Kosmo	0,87	0,90	11,42	19,51	25,09	20,0	10,6	0,00
Škarez 2. díl	1,69	1,10	18,69	23,94	22,36	20,0	10,6	0,00
Šumavské Hoštice	1,17	1,07	17,39	18,23	26,58	20,0	10,6	1,44
Vojslavice	1,20	1,80	28,56	19,51	15,55	20,0	10,6	0,00
Běleč	1,17	1,23	12,91	26,50	27,48	19,3	5,3	1,96
Bělečská Lhota	2,92	1,35	27,74	4,43	19,77	19,3	5,3	0,00
Těšovice	0,95	1,08	10,18	18,52	31,51	19,3	5,3	2,10

Tabulka 9. Hodnoty indikátorů sociálně-populační rozvinutosti sídel okresu Prachatice (2011, 2019)

Sídlo	DVOB	SVOB	DETI	SENI	PODN	ZAKL	VYSO	SPOL
Tvrzice	1,08	1,03	16,53	22,31	28,71	19,8	5,0	0,99
Újezdec	1,33	1,49	18,18	20,45	30,56	16,1	6,5	2,78
Benešova Hora	0,79	0,84	23,12	16,33	36,76	18,9	7,2	3,77
Čábuz	0,71	0,93	3,27	33,99	18,56	18,9	7,2	2,65
Javorník	1,79	2,36	9,65	21,58	18,66	18,9	7,2	1,29
Lhota nad Rohanovem	0,66	0,70	3,27	50,99	15,91	18,9	7,2	0,00
Milíkov	1,00	1,00	0,00	0,00	50,00	18,9	7,2	50,00
Mladíkov	1,18	0,81	19,63	10,20	67,00	18,9	7,2	0,00
Nespice	1,05	1,12	9,82	24,48	29,00	18,9	7,2	5,12
Rohanov	1,12	1,10	17,28	27,62	13,85	18,9	7,2	1,26
Vacov	1,03	1,07	1,25	2,76	24,91	18,9	7,2	1,24
Žár	0,83	0,94	23,20	19,59	50,31	18,9	7,2	0,00
Arnoštka	1,15	1,50	13,85	8,54	23,22	19,5	9,1	0,00
Bořanovice	0,66	0,76	14,26	25,12	50,31	19,5	9,1	11,43
Boubská	1,48	1,29	17,70	21,82	25,20	19,5	9,1	0,90
Cejnice	1,60	5,33	19,48	8,01	93,14	19,5	9,1	7,76
Hrabice	0,49	0,49	16,34	11,51	47,01	19,5	9,1	1,34
Kláštepec	0,74	0,90	7,99	19,71	37,62	19,5	9,1	0,00
Korkusova Huť	0,24	0,33	14,84	18,30	92,26	19,5	9,1	0,00
Křesany	1,92	2,08	0,00	35,87	28,00	19,5	9,1	0,00
Lipka	1,01	1,03	19,72	21,08	52,04	19,5	9,1	3,15
Michlova Huť	1,23	0,84	6,49	32,02	33,42	19,5	9,1	0,00
Pravětín	2,05	1,32	10,87	53,62	14,35	19,5	9,1	1,30
Skláře	3,83	2,88	31,61	0,00	38,15	19,5	9,1	0,00
Solná Lhota	1,13	1,37	19,98	24,63	24,03	19,5	9,1	0,00
Sudslavice	1,20	1,32	26,93	14,23	22,81	19,5	9,1	2,53
Vimperk	0,91	0,89	15,07	18,16	36,57	19,5	9,1	0,62
Vnarovy	0,82	1,56	7,42	54,90	38,58	19,5	9,1	0,00
Výškovice	1,38	1,07	19,13	21,91	26,03	19,5	9,1	1,63
Vitějovice	1,14	1,23	19,92	18,09	35,79	18,3	6,7	0,76
Dachov	1,43	0,80	9,90	29,68	26,91	18,2	8,8	0,00
Dolní Kožlí	1,33	0,80	0,00	26,23	56,25	18,2	8,8	12,50
Doubrava	0,33	0,60	0,00	46,64	0,00	18,2	8,8	0,00
Horní Kožlí	1,44	1,44	16,75	10,76	64,68	18,2	8,8	0,00
Chocholatá Lhota	0,97	0,83	26,28	33,77	14,03	18,2	8,8	0,00
Mojkov	1,80	3,60	3,86	2,17	46,23	18,2	8,8	0,00
Uhřetice	2,40	2,40	31,75	20,40	30,53	18,2	8,8	0,00
Vlachovo Březí	1,01	1,00	18,04	18,34	35,18	18,2	8,8	0,80
Chlum	0,84	1,45	19,67	17,97	70,03	25,0	4,6	0,00
Mlynářovice	1,38	1,17	17,17	15,68	10,98	25,0	4,6	0,00
Volary	0,96	0,92	16,34	17,59	28,90	25,0	4,6	0,68
Vrbice	0,92	0,93	17,91	23,88	40,00	16,9	13,6	0,00

Tabulka 9. Hodnoty indikátorů sociálně-populační rozvinutosti sídel okresu Prachatice (2011, 2019)

Sídlo	DVOB	SVOB	DETI	SENI	PODN	ZAKL	VYSO	SPOL
Hlásná Lhota	0,86	1,36	9,92	43,18	35,06	24,7	6,5	0,00
Horní Záblatí	1,48	1,44	14,34	40,13	30,77	24,7	6,5	0,00
Křišťanovice	5,00	5,00	21,99	27,35	8,55	24,7	6,5	0,00
Řepešín	0,88	0,92	10,77	17,58	32,02	24,7	6,5	0,00
Saladín	1,00	1,00	37,69	41,03	64,20	24,7	6,5	0,00
Záblatí	0,79	0,77	13,10	19,74	33,85	24,7	6,5	2,46
Zvěřenice	1,58	1,58	19,84	0,00	19,70	24,7	6,5	0,00
Zábrdí	1,35	1,25	11,59	33,33	22,95	14,0	2,3	1,64
Bolíkovice	1,48	1,94	29,88	24,37	32,20	20,6	5,0	0,00
Kovanín	0,87	1,04	8,91	24,22	23,22	20,6	5,0	0,00
Setčehovice	0,96	0,94	16,21	22,67	21,48	20,6	5,0	2,39
Zálezly	0,87	0,93	12,29	20,40	31,21	20,6	5,0	1,91
Blažejovice	0,89	1,03	12,83	13,83	25,49	30,7	2,3	0,00
Koryto	1,50	1,38	5,83	8,64	64,90	30,7	2,3	0,00
Skříňeřov	2,00	1,33	0,00	0,00	83,33	30,7	2,3	16,67
Spálenec	0,67	1,00	0,00	38,89	0,00	30,7	2,3	0,00
Zbytiny	1,02	1,04	14,70	20,22	17,58	30,7	2,3	2,34
Branišov	1,13	1,19	13,47	16,07	39,62	19,5	9,4	0,00
Hodonín	1,11	1,50	15,11	28,85	24,16	19,5	9,4	0,00
Masáková Lhota	1,14	1,32	15,84	22,06	37,94	19,5	9,4	1,00
Nový Dvůr	1,05	1,02	8,22	21,80	39,28	19,5	9,4	1,27
Putkov	0,89	1,15	8,57	38,64	25,85	19,5	9,4	3,98
Račov	1,10	1,01	22,20	10,87	35,39	19,5	9,4	1,86
Zdíkov	1,07	1,06	16,76	20,63	30,59	19,5	9,4	0,74
Zdíkovec	0,97	1,02	17,43	26,41	25,59	19,5	9,4	0,85
Žírec	2,00	1,88	23,57	20,83	13,08	19,5	9,4	0,00
Žárovná	1,27	1,17	15,13	15,97	30,69	30,7	1,1	0,99
Slunečná	0,67	3,00	30,77	20,00	83,33	35,4	6,3	0,00
Záhvozdí	0,53	0,53	0,00	0,00	60,00	35,4	6,3	0,00
Želňava	0,77	0,86	23,32	17,68	34,32	35,4	6,3	0,00
Dubovice	2,91	2,29	35,00	5,16	28,85	18,1	6,5	0,00
Žernovice	2,17	1,48	15,89	12,89	23,19	18,1	6,5	1,26

Poznámky: Postup výpočtu jednotlivých hodnot indikátorů je podrobně popsán v metodické kapitole. Žlutě vyznačené hodnoty v tabulce spadají do posledních kvartilů jednotlivých indikátorů. Světle zeleně jsou vyznačena periferní sídla, šedě semiperiferní sídla, tmavožlutě suburbánní sídla a fialově mikroregionální města. Velmi malá města jsou označena tučně, městyse tučnou kurzivou a střediskové vesnice jsou podtrženy.

Zdroje: Vlastní výpočty na základě zdrojů dat uvedených v metodické kapitole bakalářské práce.